ფასი 25 კაპ. | იანვრის 2 | 1925 წ. № 1

დიდება ქართულ თეატრს!

1850 წ. — — 1925 წ.

გ. ერისთავი

ვასო აბაშიძე

ნატო გაბუნია ცაგარლისა | მაკო საფ. აბაშიძისა

ას. ცაგარელი

კ. მარჯანიშვილი

ალ. წუწუნავა

(ქართული თეატრის არსებობის 75 წლის თავი)

შინაარსი:

სახელმძღვანელო:

მეთაური—იშვიათი ზეიმი.

ის. ვარაზაშვილი—საქმე, რომელიც დაუყოვნებლივ უნდა მოგვარდეს;

თეატრი:

ივ. გომართელი—ჩვენი თეატრი.

ბიქტორ თევზაია—ქართული თეატრი პროვინციაში.

ჯაფარ-ფაშა—საპატიო დღესასწაული.

მარმარელი—ეროვნულ თეატრისთვის.

გიორგი ჯაბაური—ქართული თეატრის არსებობის 75 წ. თავი და სახელო თეატრი.

შალვა გომართელი—პროლეტარული თეატრი.

გ. ჯ. წითელი თეატრი.

ბერდო—ქუთაისის თეატრის 1924-25 წ. სეზონი.

სათეატრო მიმოხილვა—ოზურგეთი, ჩოხატაური.

მუსიკა:

დ. არაყიშვილი—ორი სიტყვა ქართულ მუსიკალურ მეცნიერ. ბ. ზე.

ალი-ოღლი—აღმოსავლური მუსიკა და ქართული თეატრი.

დრამატურგია:

ჯვაროსნელი—ქართული რეპერტუარი.

სიტყვაკაზმული, პოეზია:

ივ. გომართელი—ჰიუმორი: რეცენზია.

ი. გრიშაშვილი—წერილები ზოდლში.

მარ-ჯან—ვარიაცია.

ბაჩანა—ჩიტის სიმღერა.

ახალგაზრდათა ნაწერები:

თამარ ცერი—ორი თარილი.

შალვა გაგაშვილი—სულის მეგობრებს.

შ. გაჩეჩილაძე—დეკემბრის ღამეში.

ხალხური მწერლები:

დ. გურჯანელი დათუკიშვილი—*** (ლექსი).

ბიოგრაფია, დახასიათება, მოგონებანი:

სოსო მაჭავარიანი—ვინ არის ბრმა მოხუცი?

ი—ელი—ივ. მჭედლიშვილი.

ს.—სათეატრო მოგონება.

ბიბლიოგრაფია

—ჯან-გრი—არ. ჯაჯანაშვილი.

X—საჭირო განმარტება.

მიიღება 1925 წლის ხელის მოწერა

სამხატვრო-სათეატრო-სახელოვნო სურათებიან ჟურნალ

„თეატრი და ცხოვრება“-ზე

1910 წ. **XV** წელიწადი გამოცემისა **XV** **1925 წ.**

სარედაქციო კოლეგიის პასუხისმგებლობით და საუკეთესო თანამშრომელთა მონაწილეობით

იუმორისტულ განყოფილებით

„თეატრი და ცხოვრება“-ს წლიური ხელისმომწერნი მიიღებენ: ყოველკვირა ჟურნალ **„თეატრი და ცხოვრება“-ს**, სულ 52 №-ს წლის განმავლობაში, ხოლო ყოველ სამ თვეში ერთჯერ **უფასო პრემიას—წელიწადში ოთხ წიგნს „ცხოვრების სარკე“** რომელშიაც დაბეჭდილი იქნება სარეპერტუარო კლასიკური და თანამედროვე რჩეული პიესები.

ვისაც ჰსურს მომავალ 1925 წ. განმავლობაში ჟურ. „თეატრი და ცხოვრება“ და პრემია „ცხოვრების სარკე“ მიიღოს, იანვრის გასვლამდე უნდა მოაწეროს ხელი, რათა ვიცოდეთ რამდენი წიგნი გამოვცეთ,—საპრემიო კრებული მხოლოდ ხელისმომწერთათვის დაიბეჭდება:

„ცხოვრების სარკე“ ცალკე გასასყიდათ არ გამოვა.

„თეატრი და ცხოვრება“ გაგზავნით, ორივე დამატებით, ღირება წლიურად—10 მან., **ხელის მოსაწერი ფული** შემოტანა ნაწილ ნაწილად შეიძლება: ხელის მოწერისას—3 მ., აპრილის 1-ისთვის—2 მ., მკათათვის 1-სთვის 2 მან., ოქტომბრისთვის 1-ისთვის—3 მან., თითო № 25 კ. **ხელის მოწერა მიიღება** რედაქციაში (ტფილისი, სასახლის ქ. № 5, მეორე სართული,—შესავალი—ძველი ქართული თეატრის (სახალხო კლუბის) მხრივ. მისამართი ფოსტით: ტფილისი, სასახლის ქ. № 5, რედ. „თეატრი და ცხოვრება“—იოსებ იმედაშვილს. რედაქცია ღიაა: დილით 9—3 ს., ნაშუადღევს 5—7 ს.

პასუხისმგებელი ხელმძღვანელი: სარედაქციო კოლეგია.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი.

თეატრი და ცხოვრება

1910—1925

წელიწადი XV

№ 1

(358)

ფასი 25 კაპ.

„თეატრი და ცხოვრება“
ყოველკვირეული სურათებიანი ჟურნალი.

რედაქციის მისამართი: ყოფ. ქართული თეატრი—სასახლის ქ. № 5. „ახალ კლუბი“-ს ეზოში.

ფოსტით: ტფილისი, რედაქცია „თეატრი და ცხოვრება“,

იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი, პოეზია, მუსიკა, მხატვრობა, ქანდაკება. საზოგადოებრივი ცხოვრება.

დაარსდა 1910 წ. | იანვრის 2 | გამოცემა 1925 წ.

იუბილიანთი ზეიმი*)

ჩვენი მოღვაწეები ზეიმობს:

საუკუნის სამი მეოთხედი ქართული სცენის მუშაკთა ნამოღვაწევს გვირგვინს ადგამს.

ხანმოკლეა, მაგრამ გრძელ საუკუნეთა ნამოქმედარზე დიადი და ბრწყინვალე ქართული თეატრის ნაღვაწი.

საჭირო არ არის გავიხსენოთ ის სიდუხჭირე, ოღრო-ჩოღრო, ნარ-ეკლიანი გზა, ბნელ-უკუნეთი, ბეწვის ხიდი, რომელზედაც გამოიარა დღეს დადაფნილმა ქართულმა თეატრმა და მისმა ქურუმმა—ქართველმა მსახიობმა.

რა იყო მისი არსი, მისი მრწამსი,—ამის პასუხს იძლევა ჩვენი ეროვნულ-ხალხოსნური შემეცნება, გათვითცნობიერებული ქართველი მშრომელი ხალხი, ქართველი პროლეტარიატი, ჩვენი საზოგადოებრივი ჩეობა.

ამაში რავდენადაც დიდი ამაგი მიუძღვის მწერლობას, ათ-კეც მეტი ღვაწლი მიუძღვის ქართულ სცენას.

75 წლის წინად დიდებულთა სასახლეში, უმთავრესად დიდგვაროვანთა უნარით, მათივე ოჯახების გასართობად დაბადებული **ს ნახაობა**, დღეს უკვე მთელი მშრომელი ხალხის—გლეხებისა და მუშების სასიკეთოდ, სააღმზრდელოდ გარდაიქცა, ამათივე მოწყალეობით იზრდება, მაგრდება და იშვიათად ნახავთ, ცოტად თუ ბევრად, მნიშვნელოვან სოფელს, რომ სცენა არ ჰქონდეს, ზაფხულობით მაინც არ მართავდეს წარმოდგენას...

ხალხი ნელნელა იგებს სასცენო ხელოვნების უმაღლეს დანიშნულებას.

ეგოდენ ძლიერი იყო წარსულში, განვლილ ხანაში ქართული თეატრის მოღვაწეობა.

დღემდე იგი თუ უმთავრესად იდეურობით იყო გატაცებული, ხშირად სხვისი ნასუფრალით მასაზრდოებელი, ამიერიდან იგი უმაღლეს ხელოვნურიც უნდა შეიქმნეს და საკუთარის **რაობით**, საკუთარი სულით ამეტყველდეს.

და შორს აღარ არის ის დრო, როდესაც ჩვენი თეატრი მსოფლიოში ცნობილ თეატრებს—რუსულს, ფრანგულს, ინგლისურს, გერმანულს, იტალიურს, ესპანურს და სხ.—გვერდს ამოუდგება როგორც ნამდვილი ქართული, თავისთავადური ეროვნული თეატრი.

მომავალი მთლიანი თარიღი—ასი წლის თავი (და ჩვენ გვჯერა კიდევ უფრო უახლოესი დრო) ამას დაადასტურებს

დიდება ქართული თეატრის გარდავლილ მოღვაწეთა ხსოვნას!

ვაშა მის მხცოვან და ახალგაზრდა ქურუმთ!

გაუმარჯოს ქართულ თეატრს და მის უანგარო ერთგულ მუშაკთ!

გაუმარჯოს საქართველოს მშრომელ ხალხს, რომელიც ამიერიდან საკუთარის ძალ-ღონით ააყვავებს მშობლიურ თეატრს!

გაუმარჯოს თავისუფალ ხელოვნებას თავისუფალ საქართველოში!

იოსებ იმედაშვილი

---

*) დღეს ხუთმეტი წელიწადი სრულდება, რაც ჩვენი ჟურნალი გამოდის. ეს დღე ჩვენთვის, დიახაც, რომ სადღესასწაულოა,—მაგრამ რადგან ამავე დღეს—იანვრის 2-ს—სრულდება ქართული თეატრის 75 წ. თავი, ამიტომ დღევანდელ ნომერს ქართული თეატრის ზეიმს ვუძღვნით, ხოლო ჩვენი ჟურნალის საიუბილეო ნომერს ახლო მომავალში გამოვცემთ. რედ.

ჩვენი თეატრი

უსახლკარო, უბინაო, ღარიბი, ღატაკი ქუჩა-ქუჩა დადიოდა ანთებული ჩირაღდანით ხელში.

სახლში არავინ უშვებდა, ყველა სდევნიდა; მხოლოდ თითო-ოროლა გულშემატკივარი თუ გაუღებდა კარს და თავს შეაფარებინებდა.

სიმშილი, წყურვილი, სიშიშვლე, სიცივე მისთვის არაფერი იყო; გაჭირვებას გმირულად უხვდებოდა და მოთმინებით იტანდა: მისი ერთადერთი საზრუნავი იყო, ანთებული ჩირაღდანი ჩაენერგა ხალხის გულში და გაებრწყინებია მისი გონება.

ხალხის მტრები უკან დასდევდენ და მოსვენებას არ აძლევდენ მას, სდევნიდენ, ცდილობდენ იმის ხელში ანთებული ჩირაღდანის ჩაქრობას: იშვიათის სიყვარულითა და თავგანწირვით უვლიდა ის თავის ჩირაღდანს

დადიოდა ქალაქიდან ქალაქად, სოფლიდან სოფლად, ეძებდა თანამგრძნობს, მეგობარს.

ყბად იღებდენ მას, დასცინოდენ, მაგრამ ის ვერავინ გასტეხა, ვერ ფერმა ვერ სძლია.

გაიარა ათეულმა წლებმა და აბა შეხედეთ: ის ამაყადა სდგას შვილებითა და შვილიშვილებით გარშემორტყმული.

მთელ ხალხს მოუყრია იმის გარშემო თავი. მეგობართა და მოკეთეთა რიცხვი უამრავია.

ყველას ანთებული ჩირაღდანი უპყრია ხელში.

ჩირაღდნებით არის განათებული ქალაქები, დაბები, სოფლები. სინათლის შუქი ეფინება ყველგან.

— ჩირაღდანი, მოგვეცით ჩირაღდანი! გაისმის დღეს მიყრუებულ სოფლებიდანაც კი.

ვინ არის ის გაუტეხელი და გამარჯვებული?

ქართული თეატრი. არარაობიდან იშვა, უბინაო იყო, ყოველგვარი დაბრკოლება ელობებოდა წინ, მსახიობ ქალს ვერა შოულობდა, რადგანაც ეს სათაკილო ხელობად ითვლებოდა; კერძო ბინაზე იმართებოდა წარმოდგენა ხშირად ურეპეტიციოთ.

მაგრამ თეატრმა სძლია ყოველგვარი დაბრკოლება, გადალახა ყოველგვარი მტერი და ანთებული ჩირაღდანი ხელიდან არ გააგდო, მისი შუქი არავის ჩააქრობია და ხალხის გულში შეიტანა.

თეატრი ჩვენში მარტო ხელოვნება კი არ იყო, ის იყო სკოლა, ტრიბუნა, რომელიც გრძნობას აღვიძებდა, გონებას აცხოველებდა, გულში ცეცხლს ანთებდა და მომავლის იმედებსა ზრდიდა.

თვითმპყრობელობის მუხრუჭებში სულშეხუთულ ქართულ თეატრში გვესმოდა ზოგჯერ გადაკრული, ზოგჯერ ორაზროვანი, ზოგჯერ თავისუფალი სიტყვა და თავისუფლებას მოწყურებულნი ვეტანებოდით მას.

ქართული თეატრი იყო უდიდესი ტაძარი, რომელშიაც ხელოვნება ბევრჯერ სუსტი იყო, მაგრამ მუდამ ენთო ცეცხლი მშრომელი ხალხის სიყვარულისა.

და ჩვენც მივდიოდით იქ, როგორც ტაძარში, იშვიათის აღფრთოვანებით და გატაცებით ვცემდით თაყვანს იმის პირველ ქურუმებს.

დღეს, როდესაც მშრომელმა ხალხმა გაიმარჯვა და თვითმპყრობელობის ნანგრევებზე აღმართა თავისი დროშა, ეს გამარჯვება ამავე დროს ქართული თეატრის გამარჯვება არის: ის აღვიძებდა და უყვარდა მშრომელ ხალხს, ის ანთებდა ბრძოლის ცეცხლს და აკვანს უწევდა თავისუფლების სიყვარულს.

დიდება და გამარჯვება ქართულ თეატრს!

ივ. გომართელი

ქართული თეატრი პროვინციაში

(მოგონება)

1898 წლს დაბა ახალ სენაკის მესვეურებმა—მაზრის უფროსმა, ეგრედ წოდებულ დაბის დეპუტატებმა და ადგილობრივმა თავადებმა პეტრე პავლობის დღესასწაული შემოიღეს დღეობად, ხელი უნდა შეეწყო სამეგრელოს ეკონომიური აღორძინებისთვის და მხარის სულიერი გამოცოცხლებისათვის.

რაც შეეხება ვაჭრობა მრეწველობის აყვავებას, ამ მხრივ სამეგრელოს პეტრე-პავლობით დიდი არაფერი შემატებია, გარდა ივნისის სიცხეებისა გამო ზურაბ ბოლქანის ლიმონადის ბლომად გაყიდვისა. ადგილობრივი ჩოხოსანი „კავალრები" თავისა „დამებით" მიადგებოდენ რომელიმე მოძრავ მაღაზიას და იტყოდენ: „მოგვეცი ერთი ბოთლი ლიმონადკა და ექვსი სტაქანიო", თან გადაუხდიდნენ ორ შაურიანს. ამით „დამებიც" კმაყოფილი იყვნენ და „მრეწველი" ბოლქანიაც.

რაც შეეხება სოფლის მეურნეობის აყვავებას, ამისთვის განსაკუთრებით ხელი უნდა შეეწყო „მარულას"—მეგრულ ცხენების ჯიშის გაუმჯობესებით. პირველი დღეობის დოლი გამოიხატა იმაში, რომ ვიღაც ლოლუას თეთრი ცხენი, ძალზედ გამხდარი და მილეული, რომელიც ზუგდიდიდან, თუ ცაიშიდან სხვებთან ერთად მორბოდა, ქვალონში, საკუთარ სოფელში, უკვე ჩამორჩა ამხანაგებს. თითოეულ ცხენს თან მისდევდა 20—30 შეიარაღებული მხედარი. ლოლუას მეგობრები ჩაფრინდენ უკვე დამდგარ ცხენს, დაიწყეს სროლა მის გამოსაცოცხლებლად, გზა და გზა ასხამდენ ცივ წყალს და ბოლოს... კუდზედ დაუწყეს კბენა. ასეთი ხათაბალის შემდეგ ცხენმა მესამე პრიზი მიიღო—და იმავე საღამოს სული განუტევა.

იმავე დღეობაში ადგილობრივ ბულვარის ერთ კუთხეში ხელ და ხელ ფოთლებისა და ფიცრებისაგან გააშენეს დახურული დარბაზი, სადაც წარმოდგენა უნდა გამართულიყო. მონაწილეობას იღებდენ, სხვათა შორის, ლ. მესხიშვილი, ნ. ჩხეიძე და სხვები. უნდა დაედგათ „და ძმა". ამხანაგებმა (ივ. სოსელიამ, ბ. ნორაკიძემ და მე) ბილეთები შევიძინეთ და პირველად ვნახეთ წარმოდგენა. მაშინ ყველანი გატაცებული ვიყავით ყაზბეგის ნაწერებით.

ის იყო ჩვენი სახარება ჩვენს წარმოდგენაში ყველა მოხელე გირგოლა იყო, ხოლო მოქალაქეები—კობა, ონისიმე, ელიკუჯა.

ყაზბეგის შემდეგ „და-ძმამ“ გადასწყვიტა ჩვენი ბედი. არალეგალური წიგნები თვალითაც არ გვინახავს—გრძნობით უკვე არალეგალური გავხდით, სოციალურ ლიტერატურას სულებით არ ვიცნობდით—გავხდით ოპოზიციონერები. დიდმა ქართველ მსახიობებმა გაგვიღვივეს ჩვენში სოციალური გრძნობა. შემდეგ ჩაუმქრალი და მარადიული. ივ. სოსელია—ეს პიონერი სამეგრელოს მოძრაობის—კატორღაში გადაიკარგა. ბ. ნორაკიძე—რაინდი და მამაცი—ტრაგიკულად დაიღუპა. ნუ თუ იტყვიან ჩვენი მსახიობები, რომ იმ დროინდელ სენაკის ახალ აზროვნების გზის ჩვენებაში მათ ბრალი არ უდევთ? მე, ერთი ცოცხლად დარჩენილი მოწმეთაგანი ამ გადატეხისა, საჯაროდ წარმოვსდგები და ვეტყოდი: მათ გარევოლუციონერებასა და ბრძოლის გუნებაზე დაყენებაში თქვენ უდიდესი წილი გიდევთ. უდროოდ დაკარგულ მეგობრების მაგიერ გეუბნებით, რომ ეს იყო თქვენი უდიდესი მიღწევა ქართველი ერის წინაშე. პროვინციაში თქვენ შეიტანეთ სული ამბოხების და ამბოხებამ არ მიიღო „და-ძმის“ შინაარსის ელფერი. სამეგრელოს ტყის ფოთლები ახალი ენით ამეტყველდნენ, აწყემსებმა ახალ ხმაზედ მომართეს სალამური, ენგურს დაავიწყდა რუხის ციხის გმირები და ახალ მებრძოლებს უყიოდა.

ფ. ენგელსი სადღაც ამბობს: ისტორიაში მომქმედნი პირნი ერთის გაკეთებას ფიქრობენ, შედეგს სხვას ღებულობენო.

დღეს ვხედავთ, თუ სად მივედით ჯერ-ჯერობით. ზოგიერთი გულგატეხილი პოეტთან ერთად იძახის: „სად არის შოთას საფლავი, წავიდე, საჩივლელად“. ჩვენ ვიტყვით ქართულ თეატრს ამ ამბოხების მოციქულს: 1905 წლიდან განვლილი გზა თვალწინ გვადგას, მასზე აშენდება მომავალი ეკლესია კულტურული საქართველოსი, როდესაც მშრომელი ერიც შეიძახებს: შეჩერდი ჟამთა სვლავ, მშვენიერება ხარ! **ბიქტორ თევზაია.**

ივ. კერესელიძე

აკაკი წერეთელი

ანტონ ფურცელაძე

დ. ერისთავი

საპატიო დღესასწაული

დღეს ქართული თეატრი დღესასწაულობს თავისი არსებობის 75 წლის თავს.

ერთი საუკუნის სამი მეოთხედი ემსახურება ქართული თეატრი ქართველ ერს!

რა გააკეთა—რა გზა განვლო ჩვენმა თეატრმა ამ ხნის განმავლობაში?..

ეს ხანა უნდა გაიყოს ორ პერიოდათ:

თეატრი ძველი—რევოლიუციამდე და

თეატრი ახალი—რევოლიუციის შემდეგ.

ძველი ქართული თეატრი აღმოცენდა ჩვენი ერის უსასტიკეს ეროვნულსა და პოლიტიკურ მონობის ხანაში..

შავი ბურუსით მოცულ ჩვენი წარსული ცხოვრების მთელ სივრცეზე—მხოლოდ ქართული თეატრი იყო ნუგეში.. ჩვენის და იმედის ნაპერწკალი..

აქ, მხოლოდ აქ პოულობდა ქართველი ერის მოღლილი და დევნილი სული დასვენებას... თავშესაფარს...

ეს იყო ჩვენი სიტყვიერების ტრიბუნა..

აქ იყო დაცული ქართული ენა და მეტყველება—შეურაცყოფ საგან... და ცვენისაგან...

მართალია, ჩვენს ძველ თეატრს აკლდა მაღალი, მიღწევანი სათეატრო ხელოვნების ასპარეზზე, მაგრამ, უპატრონობა იქნებოდა, ძველი თეატრისათვის მოგვეთხოვა ის—რისი მოცემაც ძველ ეპოქაში მას არ შეეძლო..

უხეში წესწყობილების სალტეებში ჩაჭედილს, მრავალ დაბრკოლებათა სიმძიმის ქვეშ მოქცეულ სათეატრო ხელოვნებას არც შეეძლო გამხდარიყო მხოლოდ მხატვრულ ხელოვნებად...

არა.. ქართული თეატრი იყო ასპარეზი აგიტაციის... უხეში წესწყობილების საწინააღმდეგო პროპაგანდის...

ამაშია ქართული თეატრის უდიდესი ღვაწლი ქართველი ხალხის წინაშე.

ქართულმა თეატრმა ეროვნული მოტივების საშუალებით აღზარდა ჩვენს ერში საპროტესტო იდეალიზაცია... რევოლიუციონური უკმაყოფილება...

ჩვენმა თეატრმა ღირსეულად ზიდა ჩვენი დაჩაგრული ერის მწარე ბედი და პირნათლად მიიტანა თავისი მძიმე ტვირთი რევოლიუციის განთიადამდე!..

დღეს კი, ჩვენს თეატრსაც, ისე როგორც ყოველ სფეროს ჩვენის ცხოვრებისას—დაუდგა ახალი ხანა—ახალი ეპოქა!..

რევოლიუციამ თეატრიც გაანთავისუფლა ხელოვნების შემზღუდველ ტვირთისაგან..

ჩვენი თეატრიც ნელ-ნელა უბრუნდება თავის წმინდა დანიშნულებას.. მხატვრულ მისწრაფებას...

რევოლიუციის შემდეგ ქართული თეატრი სცილდება თავის ძველ ვიწრო ფარგლებს...

ის მიილტვის ახალ საკაცობრიო იდეალებისაკენ...

ფართო შემოქმედებით!..

თავისუფალი მისწრაფებით!..

მიდის ახალი გზით. ახალის ძიებისაკენ!..

ასეთ ეპოქის დასაწყისში იხდის დღეს ქართული თეატრი თავისი არსებობის 75 წლის იუბილეს...

სალამი ქართული თეატრის საპატიო დღესასწაულს!..

ჯაფარ—ფაშა

ქართული რეპერტუარი

დღევანდელ თეატრს ჩვენ ვიცნობთ 1850 წლიდან მანამდისინაც, ამბობენ, იყო თეატრის მსგავსი რამ თვით ერეკლე მეფის დროსაცო.

გასაკვირი არაფერია. მაშინ უკვე საკმაოდ იყო გზები გატკეცილი რუსეთისა და ევროპისაკენ. მაშ რატომ არ შეიძლებოდა მეფისებრ წარჩინებულ პირთათვის მაინც არსებულიყო მსგავსი რამ?

ერთი კი ცხადია: ჩვენ ხალხს საკმაოდ მოეპოვებოდა სახალხო გასართობნი, რაც თეატრის მაგიერობას ეწეოდა.

ეს იყო ყეენობა, ბერიკაობა, ჭიდაობა, ყოველკვირეული ფერხულა, დღეობა, ან კიდევ კრივი.

ყველა ამ გართობა-წარმოდგენაში ან შეჯიბრებაში თვით ხალხი იღებდა უდიდეს მონაწილეობას.

მისგან ნიჭით დაუშორებელი შვილები იყვნენ მსახიობნიც, ავტორებიც, რეპერტუარის შემქნელნიც.

ზეპირი იყო მათი უხვი და ფერადოვანი შემოქმედება. მწერლობაში არ დარჩენილა უკვდავი კვალი ამ ხალხური გადაშენებული სიმდიდრისა.

მხოლოდ 1850 წელში იშოპა თეატრთან ერთად ჩვენი მწერლური დრამატურგიაც.

გიორგი ერისთავის „გაყრასა“, „დავასა“ და სხვა კომედიებს ზედ მოჰყვა ანტონოვის „მზის დაბნელებაც“.

ესენი იყვნენ უპრეტენზიო, მაგრამ ცოცხალი სურათები ჩვენი სადა ცხოვრებისა.

დიდ ხანს იკვებებოდა ამ საზრდოთი ჩვენი ახლად ფეხ-ადგმული თეატრი.

ოთხმოციან წლების დასაწყისში კი მუდმივ დასის დაარსებასთან ერთად ჩვენს დრამატურგიაში შეიჭრა ეროვნული ნაკადიც.

აქ ჩვენ ვხედავთ დ. ერისთავის „სამშობლოს“, ყაზბეგის „ქეთევან წამებულს—კონსტანტინე ბატონიშვილს“. ეს ხაზი არა სწყდება თითქმის უკანასკნელ წლებამდის და ამ ხნის განმავლობაში ჩვენ ვხედავთ „და-ძმას“, „მტარვალს“, „იანიჩარ-ს“, „დიდ მოურავს“, შემდეგ—განსაკუთრებით „ლალატს“.

ყველა ეს იყო ნაკვიანები შურისძიება ჩვენ ისტორიულ მოდავეებზე—ოსმალებზე და სპარსებზე. მაგრამ პირდაპირი დანიშნულება კი იყო ეროვნული სულის შენახვა.

ოთხმოც ოთხმოცდაათიან წლებში ჩვენი ხალხის ყოფა-ცხოვრებიდან საკუთარი რეპერტუარი შექმნა ავქსენტი ცაგარელმა და ქართული თეატრი დიდხანს ამაყობდა კიდეც მის შემოქმედით.

ცხრაას ხუთი წლის რევოლიუციურმა ნიაღვარმა უკვე ძლიერათ შეარღვია ჩვენი დრამატურგიის დაძველებული კედლები. აქ ჩვენა ვხედავთ პირველ ჩანასახს რევოლიუციური დრამატურგიისას, რომელსაც მხარდამხარ თან მისდევს ეგრედ წოდებული ფსიქოლოგიური დრამები და სიმბოლიური ხასიათის პიესები.

შემდეგ ზღაპრული ნახტომებით წავიდა წინ ჩვენი პოლიტიკური და საზოგადოებრივი ცხოვრება. მას ველარ აჰყვა ჩვენი თეატრალური შემოქმედება.

რევოლიუციამდის ქართველი მსახიობი, ავტორი და მაყურებელი ერთ მთლიან სხეულს წარმოადგენდა.

დღეს ჩვენს დრამატურგიას თითქმის აღარავითარი მნიშვნელობა აქვს განა თუ ჩვენს ფართე პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, არამედ თვით თეატრალურ სფეროშიაც.

შემთხვევით ერთი ან ორი საშუალო პიესის დადგმა დრამატურგიათ არ ჩაითვლება.

ამავე დროს კი თეატრი ვერ იარსებებს, თუ მას ბურჯათ არა აქვს საკუთარი დრამატურგია.

მაგრამ ამ არსებითი ნაკლის გამოსასწორებლათ ისე არავინა ზრუნავს, როგორც მარსზე გაფრენას.

ვნახოთ როდემდის ივლის ასე კოჭლობით ჩვენი თეატრი!

ჯვაროსნელი.

ნიკო ავალიშვილი

კოტე მესხი

ნიკო ქართველიშვილი

(კლიშეები ვერ მოგვისწრეს)

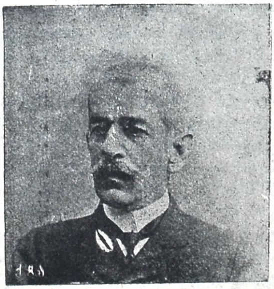

კ. დ. ყიფიანი

ლადო მესხიშვილი

ეფემია მესხი

ეროვნულ თეატრისთვის

III

ისტორიული პიესის შემდეგ მერე „სამშობლოს“ ხსენებაზე ბევრმა შეიძლება სიტყვა გაგვაწყვეტინოს: აქ ხომ უმთავრესად პატრიოტული ინსტინქტი და ნაციონალური გრძნობა მუშაობსო. მერე ვინ მოგახსენათ, რომ გასაკიცხველია ეს მომენტი, როდესაც მთელი ერი ამით სულდგმულობს? რომელი ხალხის თეატრს შეუძლია ასცდეს ამ ისტორიულ-კოლექტიური გზნების გავლენას? მით უფრო რას დაემსგავსება დამონებული ხალხის თეატრი, რომ განთავისუფლდეს სრულიად ამ იდეისაგან? ის მაშინ უსულგულო ლეშად გადაიქცევა.

საკვირველია: ხალხს თეატრს აძლევთ,—და ის კი არ გინდათ, რომ იგი თეატრი მისი ეროვნული თვითარსებობის იდეის მატარებელი გახდეს, მისი ეროვნული მსოფლმხედველობის ამსახველი შეიქნეს; არ გინდათ, რომ ხალხმა თეატრალურად განიცადოს თავისი ისტორიული ვნობის და რაობის დედა-აზრი, თავის ყოფნა-არყოფნის კითხვა ჩვენ გადაჭრით შეგვიძლია ვთქვათ: საზოგადოების თეატრში არასფერი ისე არ მოხიბლავს და არ აატიროლებს, როგორც მისი ერის ცხოვრების რთული დრამის ხელოვნურად და ნიჭიერად განსახიერება.

პატივცემული კოტე მარჯანიშვილი ერთს თავის წერილში („კავკასიონი“ 1—2 „ქართული თეატრის საკითხები“ გვ. 196) ლაპარაკობს „დიდებულ იდეებზე“, რომელნიც ფრთებს ასხამენ სცენას ბრწყინვალე და ხალისიანი ფერებით. ამ დიდებულ იდეებს ეკუთვნის, მისი აზრით, „დიადი პრობლემები კაცობრიობისა, პრობლემები სიკვდილ სიცოცხლისა, პიროვნებისა და მასსისა, კლასებისა და ეროვნებისა“. ჩვენც სწორედ იმ აზრის ვართ, რომ თეატრი შინაარსიანი და იდეიური უნდა იყოს, მასში უნდა ნახულობდეს გამოხატულს ეპოქის უდიდესი პრობლემები. და ვინაიდან **ეროვნების** საკითხი უდიდეს პრობლემათაგანია,—რასაც თვით ავტორიც აღიარებს,—ცხადია არავისთვის გასაოცებელი და მოულოდნელი არ უნდა იყოს, როცა ამ დიდი პრობლემის—ეროვნების იდეას, მის ავსა და კარგს გვითვალისწინებს და გაგვაცოცხლებს თეატრი—სულ ერთია—ისტორიულად თუ თანადროულად. მით უფრო თუ თეატრი ისეთ ხალხს ეკუთვნის, რომლის არსებობა სიკვდილ სიცოცხლის საკითხად არის გადაქცეული. თეატრმა ყოველი „დიდი პრობლემა“ თავისებურად უნდა გადატეხოს, თავისებურად უნდა გაატაროს ხელოვნების პრიზმაში. ხოლო ეს პრობლემა როგორ იქნება ასახული და დამუშავებული თვით დრამაში, ისტორიული ამბავი იქნება აღებული თუ თანამედროვე, —აგრეთვე როგორ იქნება განსახიერებული იგი სცენაზე, —ყოველივე ეს დრამატურგის ნიჭიერების და თეატრის ხელოვნების და ღირსების საქმეა.

ამიტომ დიდი შეცდომაა იმის კატეგორიული მტკიცება, რომ საზოგადოთ ისტორიული პიესები **არსად და არასოდეს** არ შეიცავს დრამატიულ შემოქმედებას თეატრალური ხელოვნების თვალსაზრისით,—როგორც ამბობენ ზოგიერთები. ისტორიული პიესაც არის ისტორიული პიესაც. განა ყველა თანამედროვე პიესა შეიცავს დრამატიულ შემოქმედებას თეატრალური ხელოვნების თვალსაზრისით? რა თქმა უნდა არა! როგორც ისტორიული პიესა,—ისე ყოველგვარი „დრამატიული შემოქმედება“ მოითხოვს ღრმა ცოდნას ხალხის ისტორიისას და თანამედროვეობისას, დიდს შრომას, დიდს განვითარებას და —**რაც უმთავრესია!** „ღვთივ მიმადლებულ ნიჭს“. აიღეთ და შეადარეთ, მაგალითად, „ლალატი“ რომელიმე სხვა ქართულს თუ გადმოქართულებულს ისტორიულ პიესას,— ვთქვათ, „მტარვალს“,—და დარწმუნდებით, რომ ისტორიულ პიესებში დიდი გარჩევაა სწორედ დრამატიული შემოქმედების და თეატრალური ხელოვნების თვალსაზრისით ეს იქნება იმის პასუხიც, რომ ჩვენ ისტორიულ პიესას რამდენადაც ვიცავთ, იმიტომ სრულებით არ ვიცავთ, რომ ის მხოლოდ ისტორიულია.

რაც შეეხება საკუთრივ „სამშობლოს“, პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ მიუხედავად დრამატიულად მის სისუსტისა—მან უდიდესი როლი ითამაშა ქართული თეა-

ტრის ისტორიაში: შედარებით სუსტი პიესა—„სამშობლო" სასწაულს ახდენდა მაყურებელთა ფსიქოლოგიაში. და სწორეთ ამაშია მისი ისტორიული და თეატრალური გამართლება,—წინააღმდეგ იმ მოკლე აზრისა, რომელსაც აქ იარაღის ჩხარუნის მეტი არაფერი ესმის.

დაუკვირდით იმ საზოგადოებრივ გულისძგრას, რომელიც გამოიწვია თავის დროზე „სამშობლომ" და მიხვდებით, რომ ქართული თეატრი,—მიუხედავათ ჯოჯოხეთური პირობებისა,—არსებობდა და პირნათლად ასრულებდა თავის დიად მოვალეობას, როგორც ქართველი ერის ხელოვნების ტაძარი.

„სამშობლომ" ძოგვცა მშვენიერი საბუთი ჩვენი ჩატეხილი გრძნობების გარკვევისა—ჩვენ დღესწირდა „ხალხოსნური" „იმედი" ოთხმოციან წლებში—შემთხვევა მოგვეცა, რომ ქართველებმა რამოდენიმე ხანი ერთად ვიფიქრეთ, ერთად ვიგრძნეთ არა რომელიმე კერძო კითხვა, არამედ საზოგადო, საყოველთაო".

„ჩვენ მოწმენი ვიყავით, როგორ ზღვასავით ღელავდა საზოგადოება ამ პიესის წარმოდგენის დროს—სწორედ ისე, როგორც „იმედის" წარმოდგენის დროს და ძველი „ივერია" იმ დროებშივე,—ჩვენ ვგრძნობდით, რომ მან მთელი საზოგადოება ერთის აზრით გაიტაცა, ერთის გრძნობით გამსჭვალა. ჩვენ მაშინ ვიგრძენით სათვალდათვალოთ თეატრის დიდი ძალა, ხელოვნების სიწმინდე და მნიშვნელობა. და მარტო იმაზე ვწუხდით, და დღესაც ვსწუხვართ, რომ ამას კარგად გრძნობენ და უკეთ ნაღვლობსაც სცემენ ისინიც, ვინც აქ მაინც არაფერს შუაში უნდა იყოს".

გაიხსენეთ: მაშინდელი თვითმპყრობელობის პოლიტიკურმა ცერბერმა კატკოვმა დიდი განკაში ასტეხა ტფილისში „სამშობლოს" დადგმის გამო: დამშალეთ ერთვნული ბაირაღები ან ცირკში გადაციეთ კლოუნებსო. არასოდეს არ დაავიწყდება ის წმინდა, ამაღელვებელი და გამოუთქმელი აღშფოთება, რომელიც განსაკუთრებული სიძლიერით აღიძრა მაშინ ქართული თეატრის იდეალების დაცვის ნიადაგზე მტარვალობის წინა ღბდეგ. ჩვენმა ხალხმა თავის თეატრი კიდევ უფრო შეიყვარა, როგორც სიმბოლო თავის აღდგომის და განკაცების. ეს სხვათა შორის.

მარმარელი

ქართული თეატრის არსებობის 75 წ. თავი და სახალხო თეატრი

დღეს, 1925 წ. იანვრის 2, 75 წ სრულდება ქართული თეატრის დაარსებიდან, ამავე წელს 32 წ. ქართული სახალხო თეატრის დაარსების და 15 წ. ჟურ. „თეატრი და ცხოვრება"-ს გამომცემლობის. პირველის, ე. ი. ქართული თეატრის დამაარსებელი ქართველი ინტელიგენცია იყო, ხოლო მეორის ქართველი მუშები. ქართული თეატრის მუდმივმა არსებობამ შეაყვარა ხალხს თეატრი, დაუკავშირა ხალხი სცენას და გაჩნდნენ სცენის მოყვარენი საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში. ამ სცენის მოყვარეთა რიცხვში უფრო თვალსაჩინო ადგილი დაიჭირა მუშების ერთმა ჯგუფმა, რომელმაც თავის მოქმედება 1890 წ დაიწყო ოცვაზოვის ქუჩაზე და საჯაროდ 1893 წ. ავჭალის აუდიტორიაში გამოვიდა. აქედან დაარსდა მუდმივი სახალხო თეატრი. ისე რომ სახალხო თეატრი შვილია ქართული თეატრისა. პირველი ემსახურებოდა უფრო მაღალ წრიდებს, შექმნილი იყო ქართული დრამატიული საზოგადოება, ხოლო სახალხო თეატრი ტფილისის პროლეტარიატს, მასთან მუდმივი კავშირი ჰქონდა, მუდამ მისი ინტერესების დამცველი იყო. ქართული თეატრის მოღვაწენი, მიუხედავათ იმისა, რომ მუდამ მშივრები იყვნენ, მაინც იქ ფასიანი მუშაობა იყო, ხოლო სახალხო თეატრში მუქთი და, პირიქით, თვით მსახიობებს უხდებოდათ თავიანთ ჯიბიდან ხარჯვა ამა თუ იმ საჭიროებისათვის. როგორც პირველს, ისე მეორეს ე. ი სახალხო თეატრს ჰყავს თავისი მოღვაწენი, რომელთაც უმუშავნიათ უსასყიდლოდ 20 30 და 40 წლები

ჟურ. „თეატრი და ცხოვრება" მათ შორის დაიბადა. ამ ორი თეატრის არსებობამ ბუნებრივად მოითხოვა თვით ეს ჟურნალი. მისი რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი ერთი იმ მუშა ზეინკალთაგანია, რომელმაც სხვებთან ერთად, როგორც ზემოთ მოვიხსენიე, საძირკველი ჩაუყარა სახალხო თეატრს ავჭალის აუდიტორიაში. ჟურ. „თეატრი და ცხოვრება" მდიდი სამსახური გაუწია ამ ხნის განმავლობაში ორივე თეატრს: მან ადგილი დაუთმო ახალგაზდა მწერალ პოეტებს, სადაც გამოფურჩქნა მრავალი ნიჭი. ამ ჟურნალმა მოგვცა ტფილისის და პროვინციის სცენის მოყვარეთა აუარებელი პიესები. აქ იბეჭდება რეცენზიები და თეატრზე ესა თუ ის შეხედულება.

ამ ჟურნალის გამოცემა დიდი მოვლენაა და საქებიც, მით უმეტეს, რომ მისი საძირკვლის ჩამყრელი კერძო პირია, ისიც ღარიბ ღატაკი (და არა რომელიმე ორგანიზაცია), რომელმაც შესძლო აქ ჟურნალის გაძღოლა 15 წ. განმავლობაში.

მუშა მსახიობი **გიორგი ჯაბაური.**

სათეატრო მოგონება

ძველი რეჟიმის დროს წარმოდგენის ნებართვის აღება ერთი უძნელესი საქმეთაგანი იყო სანთლით ეძებდენ მაზრის უფროსთან დაახლოვებულ ლამაზ ქალს, რომელსაც, ვერ გააწბილებდა მაზრის უფროსი..

აბა ჩვენ ახალგაზრდებს ვინ აგვილებდა ნებართვას! ამიტომ მალულად ვდგამდით 14—15 წლის ყმაწვილები წარმოდგენას: ჩვენი რეჟისორი იყო ალ. წუწუნავა. მონაწილენი განსვენებული მისი და ეველინე, ვასო ურუშაძე (დღეს რეჟისორი ბათომში), ს. ხურციძე და სხვები.

აიხადა ფარდა, პიესა მიდის.. მაყურებლებით სავსეა „დარბაზი" ამ დროს ვიღაცამ დაიძახა „სტრაჟნიკები მოდიანო". ამის გაგონება და ჩვენი—„მსახიობების" ჩქარნივე 3 რიკებით ფანჯრებიდან გადახტომა ერთი იყო. ასე გადავრჩით „ვირის აბანოს" და მთავრობის მიერ მოსალოდნელ სასტიკ სასჯელს.. ოზურგეთის თეატრის საძირკვლის ჩამყრელად უნდა ჩაითვალოს ალ. წუწუნავა, მისი განსვენებული და ეველინა, ვ. ურუშაძე და ს. ხურციძე.

ხ.

ჰიუმორი

რეცენზია

(მეგობრულად)

საკვირველი მაქვს მე ხასიათი:
ჩემს ბედს არა ვჯავრდები;
წიგნები, ქაღალდი დამაქვს იღლიათი;
ერთ საქმეზე არა ვჩერდები.
აი, ახლაც გადავსწყვიტე გავხდე პოეტი.
ჩვენს დროში ეს ერთობ ადვილია.
სილამაზე, რითმა რა შვილია?
საკმარისია იცოდე, რომ რომ იტალიაში არის ეტნა.
ხომ დარწმუნდით, რომ მე რითმა მემორჩილება,
მაგრამ ვკარ მე მას პანღური.
მოვიჭერი და გადავაგდე ძველი ფარჩხალები;
რითაც ით დღეს სწერს მხოლოდ შევრახმელი
და უგუნური.
მაშ მე ვიწყებ, დამიგდეთ ყური.
ერევნის მოედანი,
დღეს კი თავისუფლების.
თვითმართველობის შენობა.
მაღლა საათი.
ზევით ხანძრის საზვერავი.
იქ მუდამ კაცი მიდი-მოდის.
ქალაქს თავს დასჩერებია.
თუ ცეცხლი სადმე გაჩნდა,
ზარებს ჰკეკავს,
ცეცხლის ქრობელ რაზმს აღვიძებს.
თამამშევი, ქარვასლა.
მეხილე თათარი.
ვაშლი, მსხალი,
ნესვი, ჩირი.
რას ინატრებ სულო და გულო,
სულ აქ არი
ინა, ბასმა,
წვერს რომ იღებავენ მამაკაცები.
თეთრი მასკი ქალები.
აქ კი უნდა დავსვა წერტილი,
რომ არ დაგეკარგოთ ხალისი.
არც ისე შორს არის მარტვილი.
ჩემს პოემას სახელად ჰქვია ტფილისი.
გაგრძელება იქნება: რუსთაველის პროსპექტი
ყველა სახლი, დუქნები, მაღაზიები.
შემდეგ დიდუბე, პლეხანოვის პროსპექტი.
რიყე, აბანო,
ქაბაბი, ტაიო, დალაქი.
ასე მაქვს აწერილი
მთელი ქალაქი:
ქართველი, სომეხი, ქალები
და მათი კაბა-ჯუბანი.
ცალცალკე თავში გავმართე
ყოველი უბანი.
ოცი წელიწადია ვემზადები, დავსწერო ლექსი:
„ecoutez moi".
ამას ჰქვია როზალიას ყური.
ასეთი ყინვა ტფილისში
მე არ მახსოვს;
სულ ყველგან დაჰყინა
წყალს დენის მილები.
ვინცა სთქვა პოეტობისათვის
აღმაფრენაა საჭიროვო,
შტერია.
უნდა იცოდე მხოლოდ
მაღაზიებზე
წარწერების წაკითხვა,—
ეს ყველაფერია!
ეს ლექსი რომ მე დღეს არ დამეწერა,
სამისი გომფეშო გასკდებოდა ჭკუზე.
თამამად შემიძლია დავიჩემო.
რომ არც ერთ ახალგაზრდა მგოსანს
მე არ ჩამქოლუარდები.
მე, ჩემი ცოლი და ჩემი სიდედრი
ხანდახან ცირკში დავდივართ.
როდესაც სახლში გვიან ვბრუნდებით,
თუ ვაიშამა დაგვხვდა,
ვჭამთ მადიანად.
როგორც აენობარპი,
რუსთაველზე დასეირობს
მელიტონ ბალანჩივაძე.
ერთად ვიხრჩობით
იმის ოპერა „თამარ ცბიერზე".
მე პატივს ტიციან ტაბიძე,
თუ მე მას მივსაძე.
დღეს ჩემი რევოლიუციონერობა არავის სჯერა.
თუმცა მამაჩემი სულ მეჩხუბებოდა,
ნიკოლოზს რომ ექადგებები,
რა შენი საქმეაო.
მახსოვს ერთხელ როდესაც ბოქაული
ჩემს და საჭეროდ მოვიდა,
მამა ჩემი სულ დაიბნა.
იმ დღეს მსუქანი ინდაური ჩაასაცივა დედაჩემმა და
იმის ჭამაც კი არ დამცალდა.
რომ მომაგონდება,
ახლაც კი მწყდება გული.
მამა ჩემს კიდევ სჯერა ხატის.
მასთან ყოველთ ის მ ვახშე დადის
და სთხოვს იმ ფულებს,
ჩემი გამოზრდისათვის რომ ისესხა.
ჩემი დის გათხოვებას ჯე არა ვფიქრობ,
რა მეჩქარე ა?
ჩემ მეზობელს ჭირმა კამეჩი მოუკლა.
ბავშს ავტომობილმა გადაუარა.
რა მედარდება!
ჩვენში ბევრია ახირებული გვარი:
გროტი, ოხისჭირი, კროჭი.
მე კი სულ სხვა შეხედულებისა ვარ:
ყველაფერს მირჩევნია
შამფურზე შემწვარი გოჭი.
რას თიკოინებთ, სადაური
სად მიაბიოთ?
მე დღეს ვარ პოეტი და ვბაძავ
რაჟდენ გვეტაძის მდაბიოს.

იგ გომართელი

ალ. ყაზბეგი

ვ. გუნია

ტრ. რამიშვილი

ვ. შალიკაშვილი

შალვა დადიანი

ვარიაცია

გამოვიცვალე. და სითამამემ
გრძნობის სადავე გასწყვიტა მარდად.
მე არ მაშინებს ცეცხლი და ღამე
და ვიწვი მუდამ ვით სალამანდრა.

სიტყვის სურნელი დამშრალ გონების
ტიალ მინდორზე ვერ გაიხარებს:
და როცა ხარბად შენ მეკოცები—
ფრთხილად გიკეტავ ამ გულის კარებს.

იწვის ყაყაჩო ჩემს დანახვაზე.
და ნარგიზს სცვივა გულიდან მტვერი.
მითხარი, როგორ გაგცვალო სხვაზე,
როცა ისედაც ბევრი გყავს მტერი!..

მარიჯან

გრ. რობაქიძე

ბაბო ავალიშვილი

ჩიტის სიმღერა

(მუშას)

პატარა ჩიტი მოვფრინდი,
ჩემი ქამანჩა სტვირითა
უნდა სალამი მოგართვა
ჩემი ცოდვილი პირითა.

რად გინდა დიდი სიმდიდრე,
ან კიდევ ბევრი ფულია!
ყველაფერსა სჯობს ჯან-ღონე
და მერე—მთელი გულია.

მუშავ! ღარიბო, ღატაკო!
შრომაში ჩამოძონძილო!
დღეს ხვალ შენც გაგითენდება,
გულს ნუ გაიტეხ, ძმობილო!

ახლა კი უნდა წავიდე,
შენს სახლკარს ჯვარი დავწერო
და ჩემი წკრიალა ხმითა
ახლა სხვის კარზედ დავმღერო.

ბაჩანა

ივ. გომართელი

ნ. შიუკაშვილი

პ. ირეთელი

ს. ჭანტურიშვილი

ნინო ნაკაშიძე

ახალგაზრდათა ნაწერები

ორი თარიღი

(75 წ. 15 წ. აღსანიშნავად)

...მთელი სიამაყით შეინძრა მსოფლიო...
ოცდახუთ წელს მიეგება თეთრი სამყარო...
ოცდა ოთხ წელს ფერიებმა ცეცხლი გაუჩინეს...
პირამიდებზე ავგულებმა გამართეს ზეიმი..
ტარტაროზხემა დეკემბრის რიცხვებს ტრაური ჩააცვეს...
იანვრისათვის გაიშალა ხრიზ ნტემები...
ტყის ფერიებმა ატმოსფერაში გამართეს ცეკვა...
კიპაროსებიც მიესალმენ თაყვანისცემით...
ვულკანებმა ამოხეთქა..
და მის ლავაზე ავსულებმა შექმნეს თამაში...
პირამიდები გამოაბეს ბეწვის ხიდებზე..
... გაიმართა ზეიმი...
ახმაურდა მისალმებით გიჟი სამყარო..
ზეიმს წინამძღოლობდა ხითხითით ინკუბუს...
დედოფლის ტახტზე იჯდა ლატავრა...
ირგვლივ შეკრებილ ცის ასულებს ხელში ეჭირათ ცეცხლი..
ცეცხლის ენები ხატავდენ რიცხვებს...
... სამოცი... ხუთმეტი..
იყო ზეიმი ორი მხარესი..
იუბილეი ქართულ თეატრის...
მეორე კი ჟურნალ.... ცხოვრების...
სადღეგრძელოთი ივსებოდა ოქროს თასები ლატავრას ხელით...
მხოლოდ ინკუბუს იფერფლებოდა ცეცხლისა ალში..
და ფერიათა გუნდი ზეიმობდა ამ დიად დღესასწაულს..

თამარ ცერი

დეკემბრის ღამეში

ჩამოანათებს მთვარე—
ჩემ ბნელ ოთახში ისევ.
ყინვა ღვიძებს გარედ,
გათოშავს ჰაერს მკისვე.

ენთება ქუჩის პირი,
ნისლი ეცემა ქალაქს.
უბინო ქალი სტირის,
დაეძებს მყუდრო ალაგს.

ქალაქის ნისლი მიწას,
დაადნობს ცრემლის ღვრად
ვიგონებ სოფელს მძინარს,
ზაფხულის დროთა მარაგს.

ღამეს ლოდინი მოსავს,
დღეების ვერ ვსწრებ დათვლას,
ვგრძნობ დიდი ჩემი ლოცვის
თან გაჰყვება საფლავს.

ო, ასე, ხდება მაშინ,
როს ლოდინია გრძელი.
ისევ სიცივე კარში—
სარკმელს არ შრება ცრემლი.

გადაიხრება მთვარეც.
დაიბურება მიწა.
კითხვები ისევ მწარე.
საით მივილტვი? ვინ ვარ?

შ გაჩეჩილაძე

სულის მეგობრებს

დღეს ბევრს გვიყვარს პოეზიისთვის
ახალგაზრდური მხურვალე გული,
მაგრამ, ვინ იცის, თუ ვინ დარჩება:
განდიდებული, გამარჯვებული?!.

მე კი ამას გთხოვთ—თქვენ, ვინც იქნებით,
აშუქებული ყაზბეგის მთაზე,
რომ შეინახოთ სამი რამ წმინდად:
შრომა, ზნეობა და სილამაზე.

შალვა გიგაშვილი

იოსებ გედევანიშვილი
(სრ. საქართვ. ხელოვნების მთავარ საბჭ. პრეზიდ. თავმჯდომარე)

საქმე, რომელიც დაუყოვნებლივ უნდა მოგვარდეს

IV

საქართველოს ყოველმა სოფელმა და დაბამ უნდა დააწესოს სახალხო სახლი.

იქ, სადაც უკვე არის ამისთვის საჭირო შენობა, ეს ადვილი საქმეა.

მაგრამ სადაც ჯერ კიდევ არა აქვთ შენობა, სულ ერთია, მაინც უნდა დაწესდეს სახალხო სახლი და მისი ორგანიზაცია, რომელიც იზრუნებს ამისათვის.

სახალხო სახლი—ტაძარია, რომლის კარი ღია უნდა იყოს ყველასათვის და ამიტომ მისი პატრონი და მზრუნველი თვით ხალხი უნდა იყოს.

ყოვლად მიუღებელია, რომ სახალხო სახლს ჰპატრონობდეს რომელიმე ჯგუფი, ან ისეთი ორგანიზაცია, რომელიც არ წარმოადგენს ამა თუ იმ სოფლის, ან დაბის მცხოვრებთა სრულ კრებას.

იგი, როგორც ეკლესია, მხოლოდ ხალხს ეკუთვნის და ყოველ სოფლის მკვიდრ მოქალაქეს, მასში შემავალს, ეკუთვნის უფლება ხმისა და უშუალო მონაწილეობისა.

ამის მიხედვით ყველა დაბა-სოფლის მკვიდრმა მცხოვრებლებმა უნდა მოახდინონ საერთო ყრილობანი, სადაც მონაწილეობის უფლება ექნება ყველა სრულწლოვან მოქალაქეს, ქალსა თუ კაცს და ამ ყრილობებზე უნდა დააწესონ თავისი სახალხო სახლი.

მისი მოვლა-პატრონობა და მუშაობის გაძღოლა უნდა დაავალონ ამ ყრილობაზე არჩეულ გამგეობას.

გამგეობამ უნდა მოაწყოს დრამატიული წრე, მომღერალთა გუნდი, დამკვრელთა დასი, სახალხო მკითხველთა წრე და სხ. თვით ადგილობრივ მცხოვრებთაგან, რომელნიც ამ წრეებში და გუნდებში ისწავლიან, ივარჯიშებენ.

სახალხო სახლის კარები ყველასათვის ღია უნდა იყოს და წრეებში მონაწილეობა ყველას უნდა შეეძლოს, ვისაც ამისი უნარი აქვს და ამას ისურვებს.

ერთი სიტყვით, ეს უნდა იყოს საკუთარი სახლი, თავისი ოჯახი ყველასათვის, ვინც მის გარშემო სცხოვრობს და ვინც იგი დააწესა.

რა თქმა უნდა, რომ სახალხო სახლში შესვლა არ შეიძლება დაკავშირებული იყოს რაიმე გადასახადთან. იქ მივა ხალხი, როგორც თავის სახლში, როგორც ეკლესიაში.

გარდა სახალხო სახლის შენობისა, აუცილებელია ყოველი სოფლისათვის სათემო მოედანიც; სადაც შესაძლებელია, რომ ეს მოედანი სახალხო სახლს ეკრას, უკეთესია, სადაც ეს არ მოხერხდება, იქ უნდა დაწესდეს ასეთი მოედანი სხვა ადგილას, თუნდა სოფლის გარეთაც.

ეს აუცილებელია იმ საერთო ყრილობებისა, ფიზიკური ვარჯიშობისა, სათემო დღეობისა და სხვათათვის, რომელთაც სოფლის ცხოვრებაში დიდი მნიშვნელობა აქვთ.

ყველა ამის მოსაგვარებლად ხალხი თვით გამონახავს სად არის და არც არაფერს დაიშურებს, რადგან ეს საქმე მისი საკუთარი საქმეა, მისთვის აუცილებელი.

იტყვიან: მერე სად არის საჭირო ძალები, რომ სახალხო სახლში მუშაობა გასწიოსო.

ეს ძალები თვით ხალხშია, თვითონ იგია ძალა და ამიტომ ხალხი თავის თავს თვითონ უპატრონებს. საჭიროა მხოლოდ, რომ მან სწორე გზა ნახოს და გაიგოს, თუ როგორ უნდა მოაგვაროს ესა თუ ის საქმე.

ჩვენი ქვეყნის მცხოვრებთა ცხრა მეათედს დაბა-სოფლის მიწის მუშა ხალხი შეადგენს. ამ ხალხის წიაღიდან გამოდის ახალ-ახალი თაობა მოწინავე მუშაკებისა. რატომ გაუჭირდება მათ მოუარონ თავის სახალხო სახლებს და შეიტანონ შიგ აზრი, ზნეობა და კულტურული ინტერესი!

სადაც კულტურულ მუშაობაში პირადი თაოსნობა თავისუფალია და პატივცემული, იქ საშიში არაფერია: ყველა დიდის ხალისით და თავდადებით ჩაებმება ასეთ საპატიო, სახალხო და საქვეყნო მუშაობაში.

მართალია, ადგილობრივი საშუალებებით ბევრის მიღწევა არ მოხერხდება. თუ არ მოხდა საქართველოს ყველა კუთხის სახალხო სახლების ორგანიზაციათა შეკავშირება სრულიად საქართველოს კავშირში, რომელიც შესძლებს იდეიური ხელმძღვანელობა გაუწიოს მათ მუშაობას ადგილობრივ, მიაწოდოს საჭირო ხელსაწყო და ლიტერატურა, აგრეთვე ინსტრუქტორები, ხელმძღვანელები და მასწავლებელნი.

იგივე ცენტრი მოახერხებს და მოაწყობს, რომ ქალაქებიდან დროგამოშვებით იარონ სოფლად მეცნიერებმა და მომზადებულმა ლექტორებმა და იკითხონ სახალხო სახლში შესაფერი ლექციები, როგორც ეს არის შვეიცარიაში.

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ამნაირად მოწყობილი სახალხო სახლის ორგანიზაცია საქართველოში დიდ როლს ითამაშებს ხალხის კულტურულ განვითარებაში და იგი გახდება მისთვის აუცილებელი დაწესებულება, რომელსაც დაუკავშირებს იგი თავის ჭირსა და ლხინს.

ჩვენი ვალია გავუადვილოთ ხალხს ამ საქმის განხორციელება, ჩვენ გვმართებს დროზე მივაწოდოთ მას ხმა ამის შესახებ.

ამისათვის აუცილებლად საჭიროა დაუყონებლივი მოწვევა სრულიად საქართველოს სახალხო სახლთა და დაბა-სოფლის თეატრის წარმომადგენელთა ყრილობისა, რომელმაც უნდა გასინჯოს ეს კითხვა და გამოიმუშაოს ზომები მის ცხოვრებაში გასატარებლად.

იმავე ყრილობამ უნდა ამთავითვე დააწესოს დროებითი ცენტრალური ბიურო, რომელიც ამ მუშაობას ხელმძღვანელობას გაუწევს.

როდესაც სახალხო სახლის ორგანიზაციები ჩამოყალიბდება საქართველოს დაბა-სოფლებში, მაშინ უნდა იქნეს მოწვეული სათანადო კონფერენცია, რათა საძირკველი ჩაეყაროს სრულიად საქართველოს სახალხო სახლთა კავშირს.

ის. ვარაზაშვილი.

პროლეტარული თეატრი*)

I

სამოცდა ხუთმეტი წელიწადი შესრულდა, რაც ქართული თეატრი ჩაისახა.

მართალია დიდი რუსეთი ამ ახლო ხანებში მოსკოვის დიდი თეატრის ასი წლის იუბილეს გადაიხდის, მაგრამ ისეთი პატარა ერისათვის, როგორც ჩვენ ვართ, 75 წელიწადიც საგრძნობი მანძილია.

ამ ნიადაგზე ქართული თეატრის ისტორია საკმარისად არის შევერხლილი, თითქმის ძალზე მოხუცის სახესაც ატარებს, მაგრამ არასოდეს ჩვენი თეატრის პრობლემატიური, მისი პერსპექტივების გათვალისწინება ისე ძნელი არ ყოფილა როგორც დღეს.

რას უნდა მიეწეროს ქართული თეატრის უაღრესი კრიზისი?

ათასნაირ საზომით უდგებიან ამ საკითხის გამოცნობას.

ჩვენი თეატრალების ერთი ნაწილი ქართული თეატრის ბედ იღბალს ევროპის ხელოვნებას უკავშირებს და გაიძახის: „ევროპის თეატრი კრიზისს განიცდის და ჩვენიც იმავე მდგომარეობაშია“-ო—მეორე ნაწილი კრიზისის მთავარ დამნაშავედ ქართულ დრამატურგიას ასახელებს.

ევროპის ხელოვნებაზე აღზრდილ ქართველ ინტელიგენციას ყოველ ფეხის გადადგმაზე ფუტურისტული სახეები და სხვადასხვა იზმები ელანდება; ასეთი ელემენტები ყოველთვის გამოდიოდა ქართულ სინამდვილის გარეშე და ჰაერში ჩამოკიდებული ყოველგვარ მოვლენას ევროპიულ ადლით ზომავდა.

ჩვენ პირდაპირ უნდა დავსვათ საკითხი.

ჰქონდა თუ არა 75 წ. ქართულ თეატრს რაიმე საერთო ევროპის შანტანურ ხელოვნებასთან?

გაბედულად შეიძლება ითქვას: არავითარი.

ქართული თეატრი ამ ხნის განმავლობაში მიდიოდა თავისი საკუთარი ეროვნული გზით.

ევროპის თეატრმა, როგორც ჩვენს თეატრთან შედარებით ძველთა ძველმა, განვლო ყველა ეტაპები და დღეს კინემატოგრაფმა ის ისეთ ჩიხში მოამწყვდია, რომ გამოსვლა გაჭირდება.

ჩვენს თეატრს არ გაუვლია ყველა გზები, ჩვენი თეატრი 75 წლის არის, თუმცა ბევრი გამოერია, მაგრამ ევროპის თეატრთან მაინც ახალგაზრდაა.

ამნაირად ქართული თეატრის ევროპის თეატრთან დაკავშირება დიდი შეცდომა იქნებოდა.

მაშ ჩვენი თეატრის დაავადმყოფება მარტო დრამატურგების ბრალია?

სრულ ებითაც არა.

არა და არა იმიტომ, რომ თვით ჩვენი დრამატურგებიც ავადმყოფობის პერიოდში იმყოფებიან.

ახალი დრამატურგია არ შექმნილა და ძველი კი ჯერ გონზე ვერ მოსულა.

მაშინ რა ვქმნათ?

1921 წლის თებერვალმა საქართველოს ცხოვრებაში ახალი სიო დაჰბერა.

ოქტომბრის სოციალურმა საფუძვლიანად შეარყია ჩვენი ქვეყნის როგორც პოლიტიკური, ისე ეკონომიური სიძველენი.

---

*) სადისკუსიოდ.

ა. შანშიაშვილი კ. შათირიშვილი ი. გულისაშვილი

სახელმწიფოებრივ უეცარ გარდაქმნას თან მოჰყვა ჩვენი კულტურის და კერძოთ ქართული თეატრის მაგარი ტეხილები.

ჩვენ ქვეყანა ახალ პრინციპებზე შენდება, თებერვალმა განდევნა პარლამენტარიზმი და მიიღო ახალი ფორმა მართვა-გამგეობისა.

საბჭოები და საბჭოთა სისტემა შეიქმნა ჩვენი ახალი სახელმწიფოს საძირკველი.

რამ გამოიწვია ჩვენი ხელოვნების კრიზისი და კერძოთ ქართული თეატრის?

ჩვენი ცხოვრების ახალ ყაიდაზე გარდაქმნამ.

დღეს საქართველოს ცენტრში სამი თეატრი მუშაობს. სამი ქართული დრამა მოღვაწეობს:

მარჯანიშვილის, დამსახურებულ მსახიობების ამხანაგობა და წითელი თეატრი.

ჩვენ ამ მოკლე წერილში აუცილებლად უნდა განვიხილოთ სამივე ცალ ცალკე და გავარკვიოთ მდაბიო მკითხველს მათი მიზანი.

დავიწყოთ მარჯანიშვილის თეატრიდან.

ძალიან სიმპატიური პიროვნება არის კოტე მარჯანიშვილი, დიდი მხატვარი, ხელოვნების უღრესი მცოდნე, მაგრამ რა ვქნათ, რომ იმის თეატრს საქართველოს სინამდვილეში არა აქვს ნიადაგი.

„ყველაფერი ფორმისათვის“—ჩვენს თეატრს და მასის მოთხოვნილებებს ვერ დააკმაყოფილებს.

ყველა ამის მიუხედავათ ასეთი თეატრის არსებობა ჩვენ მაინც საჭიროთ მიგვაჩნია, მით უფრო იმიტომ, რომ იმედი გვაქვს კოტე მარჯანიშვილი ბოლოს მაინც დაუბრუნდება ქართულ სინამდვილეს და შექმნის საავისებურს, მაგრამ მაინც იდეურ თეატრს.

გადავიდეთ დამსახურებულ მსახიობთა ამხანაგობაზე.

აქ დომხას საპატიო სახელები ამშვენებენ: ვასო აბაშიძე, ტასო აბაშიძე, ჩხეიძე, ჩერქეზიშვილი და სხვები.

ეს დრამა ნიადაგიანია. ქართულ სინამდვილეზე აღმოცენებული, მაგრამ აქ აუცილებლად ბრძოლაა ძველებსა და ახლებს შორის.

ჩვენი თეატრალური კრიზისის საბოლოოდ ჩამოყალიბეაისათვის ამ დრამის არსებობაც აუცილებლად გამართლებულია.

ახლა გადავდივართ წერილის მთავარ საგანზე, ეს გახლავსთ ქართული პროლეტარული თეატრის პრობლემა. რადგან პროლეტარული (იგივე ხალხური) თეატრი უფრო ვრცელ გაშუქებას მოითხოვს, ამიტომ ამაზე შემდეგ ნომერში.

შალვა გომართელი

ვ. გარრიკი

წითელი თეატრი

(ყოფილ ზუბალაშვილების სახალხო სახლში)

როგორც სახალხო თეატრი შვილია ქართულ თეატრისა, ისევე წითელი თეატრი შექმნა ქართულმა სახალხო თეატრმა.

ქართული წარმოდგენების მართვა წითელი თეატრის სახით წელს 7 ნოემბერს დაიწყო, დათიკო კობახიძის რეჟისორობით. დაიდგა პიესა „დაჭრის აჩრდილი ევროპაში". პიესამ კარგად ჩაიარა. ეტყობოდა რეჟისორ დათიკო კობახიძის გულდადებით მუშაობა მასზე.

რეჟისორ ბად მოწვეული არიან აგრეთვე წუწუნავა და ვახ. გარრიკი, მათ თანაშემწეთ და ქართულ სექტორის ადმინისტრატორად მსახიობი კოლა ჭანკვეტაძე.

როგორც ვსთქვით, წითელი თეატრი გაგრძელებაა სახალხო თეატრისა. თუ აქამდის სახალხო წარმოდგენების ბედი სავსებით მის მოლვაწეთა კისერსა და ჯიბეზე იწვა, სამაგიეროდ წითელი თეატრი მთავრობის ხარჯზეა და მისგან უფრო მეტს უნდა მოველოდეთ.

დღეს წითელი თეატრი ხელმძღვანელია როგორც ქართულის, ისევე რუსულის, სომხურის, ოსურის, აისორულის, თათრულის და სხვა ენებზე გამართულ წარმოდგენებისა. მისი მთავარი ხელმძღვანელია ეგნატიევი, პასუხისმგებელი მდივანი ს. კანდელაკი.

ახალგაზრდა მსახიობებში ბევრი ნიჭიერია, რომელთაც სჭირდებათ ფართო გზა.

საჭიროა ახალი რეპერტუარი, რომელიც უფრო ახლო იქნება ხალხის ცხოვრებასთან.

იანვრის 2 დიდებული დღეა. იგი ისტუმრებს წარსულს, იწყებს ახალს თუ მთელი დედამიწის პროლეტარიატი უნდა შეერთდეს ერთის წითელი დროშის ქვეშ, ამ საქმეში თეატრმაც უნდა გამოიჩინოს თვით მოქმედებითი უნარი.

ვ. ჯ.

აღმოსავლური მუსიკა და ქართული თეატრი

ბოლო ხანებში ქართულ სცენაზე იდგმეოდა ე. წ. აზიური ოპერეტები. მართლაც საკვირველი მოვლენაა: კლასიკურ პიესების შემდეგ ჩვენს საზოგადოებას უხდებოდა „არშინ მალ-ალანის"-თანა პიესების ყურება, რომლებიც უბრალო კრიტიკასაც კი ვერ გაუძლებენ, მაგრამ ხალხს კი იზიდავენ. ჩვენის გამორკვევით ეგ „მიმზიდავი ძალა" შემდეგშია:

ჩვენ რაც გინდ გავევროპიელდეთ, რაც გინდ შევითვისოთ ევროპის კულტურა საერთოდ და კერძოდ მუსიკაც, მაინც ძვირფასია კილო, რომელზედაც ნანას დაგვღეროდნენ და უფრო საგრძნობელია ცხრამთის იქით ყოფნის დროს ეს ჰანგები—მომკონებელი კავკასიონის მთა-ველებისა და ჩვენი გლეხი თავისი „უმული"-თ. აი მიზეზი მიმზიდველი ხსენებულ „ოპერეტების", სადაც სიმღერა, მუსიკა და ცეკვით ვტკბებოდით.

აღმოსავლურ მუსიკის ძალა კარგად ესმოდათ ჩვენს ძველ თეატრის მოღვაწეთაც.

აფიშებში, სხვათა შორის, აცხადებდნენ, რომ ანტრაქტებში ესა და ეს დასტა (მეტადრე ჰაზირას) დაუკრავსო, რომელთა ლექსებს ეტანებოდა მუშა ხალხი და ეს აშულ-მომღერლები ორნაირად ემსახურებოდნენ თეატრს: ჩვეულებრივ სიმღერების გარდა, ისინი მღეროდნენ იდეურ, პიესის შინაარსის შესაფერ ლექსებსაც და მით ავსებდნენ პიესის ნაკლს, რომელიც ცენზურის მიერ იკრძალებოდა.

დღეს ქართულ თეატრის არსებობის 75 წ. თავის აქ მოკლიდ მოყვანილი სიტყვები, მის ისტორიის ფურცელზე უფრო ფართედ იქნება აღნუსხული.

საქართველოს ყოველ კუთხეს თავისებური კილო და სიმღერა აქვს, სადაც აღმოსავლეთისაც და დასავლეთისაც გრძნობთ. მათ შეგროვება და შემუშავება სჭირია. ორივე ხსენებული ჰანგები დღეს „ხალხურად" ცნობილი სათეატროდ უნდა იქცეს.

აღმოსავლური სალამი ქართულ თეატრის 75 წ. დღესასწაულს.

ალი ოღლი

ნ. ჭანკვეტაძე

ორი სიტყვა ქართულ მუსიკალურ მეცნიერებაზე

როცა შევეხებით საკითხს, თუ რა გაკეთებულა ქართულ მუსიკალურ მეცნიერების ირგვლივ, დავინახავთ, რომ ბევრი რამ დაწერილა მის შესახებ.

წარსულ საუკუნის 50 წლებიდან დღევანდლამდე განუწყვეტლივ გვხვდება წერილები ქართულ მუსიკის შესახებ. ყოველ შემთხვევაში, ვისაც ეინტერესება, ჩვენ მიუთითებთ დ. არაყიშვილის ბიბლიოგრაფიულ ნაწარმოებზე (I, II და III წიგ.) და მეტადრე წერილებზე „ქართული ხალხური მუსიკა 75 წ. განმავლობაში“, რომელიც იბეჭდება ჟურ. „ახალ კავკასიონ“-ში.

რაც შეეხება ქართულ ხალხურ მუსიკის მეცნიერულ დონეზე დაყენებას, ჩვენის აზრით, მისი დასაწყისი ეკუთნის მ. იპოლიტოვ ივანოვ, რომელმაც 1895 წ ქ. მოსკოვში ჟურ. „არტისტ“-ში (№ 45) მოათავსა წერილი ნოტების განმარტებით და ანალიზი გაუკეთა ქართულ მელოდიებს.

ასეთივე მაგალითებით წერილი დაბეჭდა კორეშჩენკომ 1898 წ ჟურ. „ეთნოგრაფიული მიმოხილვა“-ში № 1 საცა ქართულ ხალხურ მუსიკის ცდაა მოხდენილი.

შემდეგ ასეთივე შრომა მიუძღვის ამ წერილის ავტორსაც, რომელიც დაბეჭდილი ზემოხსენებულ სამ წიგნში, საცა გაშინჯულია გარდა სვანურ და თუშურ სიმღერებისა, ქართულ მუსიკის ყოველგვარი შტო. ყოველი ეს დაწერილა რუსულად; რაც შეეხება ქართულ ნაწარმოებს, თუ მხედველობაში მივიღებთ დ. არაყიშვილის წერილს („კავკასიონი“ 1—2, 3–4. 1924 წ.), ეს მხოლოდ საქმის დასაწყისია ჩვენში. გარდა ამისა ჩვენ ვიცით, რომ ი. კარგარეთელს შედგენილი აქვს „მუსიკის ისტორია“, რომელიც ჯერ დაუბეჭდავია. კიდევ არის დ. არაყიშვილის ნაშრომი და გამოკვლევა სამხრეთ-ოსეთის ჰანგებისა და სხ.

გერმანელ ბმაც მოგვაპყრეს ყურადღება: ქ. შტუტგარდტში 1920 წ. დაიბეჭდა დ. არაყიშვილის წერილი ჟურ. „Neue Music-Zeitung“ № № 7 და 21 (ახალი მუსიკალური გაზეთი) „Das qeorqiche volksied und die kultur der qeorgier“ (ქართული ეროვნული ჰანგები და ქართული კულტურა) სათაურით.

ასე რომ ჩვენი მუსიკალური მეცნიერება ნელ-ნელა წინ მიდის.

დ. არაყიშვილი.

ქუთაისის თეატრის 1924-25 წ. სეზონი

ივანე ბარველი

შარშანდელი წლის სეზონის მიხედვით წელსაც ქუთაისის თეატრის სეზონს განაგებდა ადგილობრივი ალმასკომი ადგილობრივვე განათლების განყოფილების მეთაურობით.

დასის შედგენა და მსახიობებთან პირობის შეკვრა მინდობილი ჰქონდა ი. ზარდალიშვილს, რომელიც აგერ მეორე წელიწადია, რაც ქუთაისში ეწევა დასის გამგის თანამდებობას.

წლევანდელი სეზონისათვის დასი შარშანდელზე გაცილებით უფრო მრავალფეროვანი და მრავალრიცხოვანია, დასის შემადგენლობა მუდმივი თანამშრომლებით აღემატება ორმოცდაათს კაცს; ასეთი მრავალრიცხოვანი დასი ჯერ-ჯერობით ქუთაისში არ ყოფილა. რეჟისორებად გამოცხადებული იყვნენ ივ. ბარველი, ვ. გუნია, ი. ზარდალიშვილი და ა. ყალაბეგიშვილი. ჩვენ ვამბობთ გამოცხადებული იყო, რადგან ფაქტიურად რეჟისორობდნენ და პიესებს სდგამდნენ მხოლოდ ივ. ბარველი და თვითონ ი. ზარდალიშვილი; ვ. გუნიას და ა. ყალაბეგიშვილის დადგმული პიესები, თითო-ოროლას გარდა, ჩვენ არ გვინახავს.

სეზონი გაიხსნა 16 ოქტომბერს ალ. შანშიაშვილის პიესა „ლატავრა“-თი, რომელმაც დიდძალი ხალხი შეკრიბა თეატრში. ეს იყო და ეს ამის შემდეგ ქუთაისის თეატრს არ ღირსებია თავის დარბაზის ავსება.

ორ-ნახევარ თვის განმავლობაში, ესე იგი პირველ

იუზა ზარდალიშვილი

ჰამლეტის როლში.

იანვრამდე დადგმული იყო სულ 33 წარმოდგენა, რაც მჭევრმეტყველურად ამტკიცებს დასის გარჯილობას და ბეჯით მუშაობას. მართალია პიესები მეორდებოდა. მაგალითად „ლატავრა“ დაიდგა 3-ჯერ, „ნათლული“ 3 ჯერ „სამანიშვილის დედინაცვალი“ სამჯერ, „რიჟრაჟი“ 3 ჯერ „მეტიმეში“ 2-ჯერ, „ყაჩაღები“ 2-ჯერ, „ურიელ აკოსტა“ 2 ჯერ, „ჰამლეტი“ 2 ჯერ, „კარგად შეკერილი ფრაკი“ 2 ჯერ, „მეფის დალაქი“ 2 ჯერ, „ქანდაკება“ 2 ჯერ და სხვა.

როგორც ზემოდ ვსთქვით, დასი მრავალფეროვანი იყო, მაგრამ მაინც ჯერ-ჯერობით დასის ზოგიერთ წევრს შემთხვევა არ ჰქონია თავი გამოეჩინა და სავსებით დაენახვებინა საზოგადოებისათვის თავის არტისტული უნარი. მომეტებულ შემთხვევაში წარმოდგენებში მუშაობენ ერთი და იგივე მსახიობნი. მათ შორის აღსანიშნავია თოდუხაშვილის ქალი, ელენე ციმაკურიძე, ნ. ჩიხლაძე, შალვა ხოშტლი, შალვა ჯაფარიძე, ან. მურუსიძე, ა. ყალაბეგიშვილი, დ. ძნელაძე და თვითონ რეჟისორები ი. ზარდალიშვილი და ივ. ბარველი, სხვები კი ნაკლებად გამოდიან სცენაზე; არ ვიცი რა მიზეზია? ეჭვს გარეშეა ან დასის შემადგენლობა რეპერტუარს ალემატება, ან არა და და ის წევრნი ნაკლებ ღირსებისანი არიან.

ახალგაზრდებში ყურადღების ღირსნი არიან თოდუხაშვილის ქალი, რომლის არტისტიული ტემპერამენტი ეჭვს გარეშეა და გარეგნობაც ხელს უწყობს მძლავრი როლებისათვის. მეტად კარგ შთაბეჭდილებას სტოვებს დ. ძნელაძე, ახალგაზრდა და სიმპატიური მსახიობი, რომელიც ერთნაირის ილით ასახიერებს დრამატიულსა და კომიკურ როლებს. არტისტიული ალღო ეტყობა აგრეთვე ნ. ჩიხლაძის ქალს, მაგრამ ჯერ შესაფერ როლში არ გვინახავს. ელენე ციმაკურიძე უკვე გამორკვეული ძალაა და მისი ყოფნა დასში ყოველთვის სასურველი და საჭიროც არის. ან. მურუსიძე დღითი-დღე წარმატებისაკენ მიდის. სიამოვნებით აღვნიშნავთ. შ. ჯაფარიძის და შ. ხოშტლის მუშაობას, ორთავეს ნიჭიც ეტყობათ და შრომის უნარიც, მაგრამ „კომიკური ძალლვი“ ძალდაუტ ნებლად იჩენს ხოლმე თავს სხვადასხვა სახასიათო როლებში ი. ზარდალიშვილი გამოცდილი მსახიობია და მისი „ჰამლეტი“ და „ურიელი“ ერთგვარის, უკვე ნაცნობ ს, შტამპით არის გამოჭრილი. მის დადგმებში მოსაწონია „სამანიშვილის დედინაცვალი“, „მეტიმეში“ და „რიჟრაჟი“. ვ. ბარველი სუსტი მსახიობია და როლების განსახიერებაში აკლია „ფხა“ და ამიტომ ყველა მის მიერ ნათამაშევი როლები „უფხოა“, იგი უფრო მძლავრი და დაკვირვებულია, როგორც რეჟისორი, თუმცა, სამწუხაროდ, ზოგჯერ აქაც მოიკოჭლებს როლების განაწილებაში. დიდი რამ არის რეჟისორობაში ეგ „განაწილება“. როლი ყოველთვის იმას უნდა მიეცეს, ვისაც ეკუთვნის და ერგება. ყოველ შემთხვევაში ივ. ბარველი, როგორც რეჟისორი ფრიად სასიამოვნო მოვლენაა ქუთაისის სცენაზე თავისის მუყაითობით და საზოგადოთ შრომის უნარით.

ძველი წლის დამლევი გაახოცხლა და გაამხიარულა ტფილისიდან ჩამოსულმა ჩვენმა ნიჭიერმა ნიკო გოცირიძემ. ითამაშა „ხანუმა“-ში, „ტარტიუფში“ და „მსხვერპლში“ და ერთ სცენა „დავაში“. ყველგან შეუდარებელი იყო, მაგრამ, სამწუხაროდ, მის გასტროლებს ხალხი ნაკლებ დაესწრო. ალბად დიდი თოვლისა და ყინვის ბრალია.

საზოგადოდ უნდა აღვნიშნოთ, რომ წელს ხალხი ნაკლებ ესწრება წარმოდგენებს, მიუხედავად იმისა, რომ წარმოდგენები თვალსაჩინოდ არის მომზადებული და უნაკლოდ სრულდება.

ბედო.

დ. აჭყურელი ეფ. კლდიაშვილისა ა. იმედაშვილი

დავით ჩხეიძე
სახელმწიფო აკადემიური დრამის წევრი.

ანტონ ლითანიშვილი

სახალხო თეატრის მსახიობი, პლეხანოვის (ნაძალადევის) თეატრის ქართული დასის ერთი რეჟისორ-ხელმძღვანელთაგანი.

ვინ არის ბრმა მოხუცი?

თელავის ქუჩებზე ხშირად შეხვდებით ერთ ბრმა მოხუცს, რომელიც დაჰყავთ ნათესავებს ან მახლობელ მეგობრებს. მოხუცის კოხტა ტანის მოყვანილობა და სახის ახალგაზრდული გამომეტყველება, ძალაუნებურად იპყრობს თქვენს ყურადღებას.

ვინ არის ეს მოხუცი?!

ჩვენი პროვინციის სცენის სიმშვენე სიამაყე დათიკო აწყურელი (გამყრელიძე), რომელსაც ორმოცი წელი უმოღვაწნია ქართულ სცენაზე როგორც პროვინციაში, ისე დიდ ქალაქებში: ტფილის, ბაქო და სხ. აწყურელის სახელის გაგონება სიამოვნების გრძნობას იწვევს ყველა მათში, ვისაც კი ერთხელ მაინც უნახავ მისი შთამხიბლავი თამაში სცენაზე. დღეს კი, განსაკუთრებით, თელავის სცენა დაობლებულია მისი უსინათლობის გამო. ოდესღაც ჩვენი სცენის არწივი ამჟამად უკიდურეს გაჭირვებას განიცდის და სამადლოთ ერთ ნათესავთან არის შეხიზნული ცოლშვილით. არ ვიცით, რამ აიძულა, რომ ეს დამსახურებული, ხალხის საყვარელი მოღვაწე თავის ახალ კარსა და სამშობლო სოფ. აწყურს გამოსცილოდა და სამადლოდ ჩავარდნილიყო.

დიდი ყურადღება მიექცევა ვინც ჯერ არს და დათიკო დაუბრუნდება თავის საყვარელ სოფელს, თავის კერას, სადაც იგი აღზრდილა, რომ მან მოხუცებულობის დროს მშვიდათ გაატაროს უკანასკნელი დღეები თავის სიცოცხლისა. ჩვენ უნდა ვეცადოთ პატივისცემა და დაფასება ძველი მოღვაწეებისა, მით უმეტეს, რომ დღევანდელი ხელისუფლება დიდ ყურადღებას აქცევს ხელოვნებას და ცდილობს დააყენოს იგი სათანადო სიმაღლეზე ღირსეულ ადამიანს ღირსეული დაფასება უნდა!..

სოსო მაჭავარიანი.

ბიბლიოგრაფიული შენიშვნები

არ. ჯაჯანაშვილი.

სიამოვნებით გადავიკითხე არ. ჯაჯანაშვილის კრებული.

არ. ჯაჯანაშვილი, ვიდრე მისი კრებული გამოვიდოდა, ცნობილი იყო ინტიმიურ მეგობართა ლიტერატურულ წრეში, როგორც დრამატურგი და ბელეტრისტიც.

მე მახსოვს მისი პირველი რომანი: „გრძნობათა ბურუსში“, რომელიც „სახალხო გაზეთში“ ფელეტონებად იბეჭდებოდა, და ამავე გაზეთის დამატებებში ავეჩენკოს სტილით პატარ-პატარა იუმორისტიული ნოველები.

არის მწერალი, რომელიც მორცხვად იმზირება, სწერს თავისთვის და თავისი ნაფიქრ-ნაგრძნობი იშვიათად გამოაქვს საქვეყნოზე. შეიძლება ეს იყოს ნაკლი არ. ჯაჯანაშვილისა. ჩვენი ავტორის ნიჭს შეეძლო უფრო თამამად მოეშვა სადავე თავის მერანისთვის და არ ჩამორჩენოდა ქართული ლიტერატურის კორიფეებს.

არ. ჯაჯანაშვილის ენა სადაა და ჯანსაღი, არც ერთი მომეტებული ფრაზა, არც ერთი მოკრძო სტრიქონი! მისი ენა მაგონებს მშვენიერ გზატკეცილს, რომელსაც შეჰყევხარ სურნელოვან ტყეში. მკითხველი ისვენებს, ყველაფერი მისთვის გასაგები ხდება.

როცა კითხულობთ მის მოთხრობებს ძალაუნებურად უახლოვდებით ავტორს... ლამაზ სტრიხინებში მოცემული ფსიხოლოგიური განცდები გადადის მკითხველში და ანალოგიურად გრძნობს პერსონაჟების პულსაციას.

არ. ჯაჯანაშვილს არ აკლია იუმორი, მაგრამ ყველაფერში ზომიერია და ყაირათიანი.

მისი პიესები არ არის დატვირთული აყრაყებულ სტრიქონებით. ყოველი მომქმედი პირი ჩვენი ცხოვრების ნატეხია. ასეთია მისი: „გაწყვეტილი სიმი“ და „ქანდაკება“... ეს ორი პიესა ტფილისის ქართულ სცენაზედაც გვინახავს... მაგრამ წაკითხვის დროს უფრო კარგ შთაბეჭდილებას სტოვებს.

ჩემის აზრით, არ. ჯაჯანაშვილი, უფრო ძლიერი და თავისებურია მოთხრობებში „დაკარგული სილუეტები“ და „მაცდური“ წარუშლელ შთაბეჭდილებას სტოვებს...

წიგნი გამოცემულია მშვენივრად და სადათ. გამოცემა ეკუთვნის ძველ მწიგნობარ ალ. არაბიძეს. შეიცავს 232 გვერდს და ღირს 1—50 კ.

ეს წიგნი ღირსია იმისა, რომ ქართული ლიტერატურის მოსიყვარულის მაგიდას ამშვენებდეს.

P. S. კარგი იქნებოდა არ. ჯაჯანაშვილის კრებული ორ ტომად გამოსულიყო: პიესები ცალკე და მოთხრობები ცალკე, მით უმეტეს, რომ ამ კრებულში ყველა მოთხრობა არ არის შესული.

—ჯან-გრი—

გ. ახოსპირელი (ბეგლარიძე)

მგოსანი და ნაამაცდარი ნოკარნახე.

ივანე მჭედლიშვილი

(35 წ. მოღვაწეობის გამო)

დაიბადა 1870 წ. მარტის 30. სწავლობდა სასულიერო სასწავლებელში, მერე ტეხნიკუმში. ბავშვობიდანვე მონაწილეობდა შინაურ წარმოდგენებში ჩუღურეთში. მასთან ერთად მონაწილეობდნენ ანდ. ადამიძე, გ. კანდელაკი, გრ. და კოსე თოიძენი, ვაშაკიძე და სხვ. პირველად დიდ სცენაზე შედიდა „ვასილევის" ბაღში (მიხეილის პრ.). შემდეგ ალ. ნ ბიერიძეს დასში (ოლგას ქ. სადაც ახლა მელიქ აზარიანცის დიდი შენობაა), აქედან ქართ. დრამ. საზ. დასში, აქ მსახურებდა ოც წლამდე დანარჩენი თავისი მოღვაწეობა მოანდომა პროვინციას: ქართლ-კახეთში, იმერეთში, სოხუმ ოჩემჩირეში. თითქმის ყველა დაბა-ქალაქში გაუმართავს წარმოდგენები ასრულებდა ყველა ფეროვან როლს. მესხიშვილის დროს ასრულებდა თვალსაჩინო როლებს („ყაჩაღებში"—კარლოს, „სამშობლოში"—ლევანს, „ჰამლეტში"—ლაერტს, „ურიელ აკოსტაში"—მანასეს, „ხანუმაში"—კნიაზს, მიკიჩას და აკოფას, „ციმბირელში"—პეტიას და სხვ.) საზოგადოების ყურადღებას იქცევდა. ხშირად დაჰყავდა პროვინციებში საუკეთესო მსახიობები.

1897 წ. დაარსა ქართული საერო მომღერალთა გუნდი ალ. კავსაძეს ლოტბარობით. ეს გუნდი ორჯერ მოატარა სოხუმიდამ ბაქომდე ყველა დაბა-ქალაქში და კონცერტები გამართა. (მეორე მოგზაურობის დროს გუნდში მონაწილეობდა ვანო სარაჯიშვილიც. ეს იყო ვანო სარაჯიშვილის მოღვაწეობის პირველი საფეხური). მონაწილეობდა მწერლობაშიაც. სწერდა ითთხრობა ამბებს და პიესებს მათ შორის აქვს პიესა „ყაჩაღი ქარიმა" (გათარგმნილია თათრულ ენაზე და ხშირად იდგმება ტფილისის და ბაქოს სცენებზე).

ვანომ თავის მოღვაწეობასთან ერთად მოგვცა ორი მსახიობ ქალი ნინო ნინონი და ილენე სიბილა.

1925 წ. სამშაბათს იანვრის 13, ქართველ მსახიობთა და მწერლების ერთი ჯგუფი რუსთაველის თეატრში უმართავს 35 წ. მოღვაწეობის აღსანიშნავ საღამოს. საღამოს მეთაურობენ ნინო დავითაშვილი, ელო ანდრონიკაშვილი, პ. ირეთელი, გ. ქუჩიშვილი და შიო მღვიმელი.

იმედია საზოგადოება შესაფერად დაუფასებს ნაშრომს.

ი—ელი

საჭირო განმარტება

პასუხად მოქ. მარიამ ორახელაშვილის წერილისა: „საქმეს უნდა დაუხლოვდეთ" (გაზ. „კომუნისტი" № 296).

„თ. და ცხ." № 18 მოთავსებულ ჩვენი ბიბლიოგრაფიული შენიშვნების გამო თქვენ გვისაყვედურებთ, ვითომც „ჩვენი წერილის შემდეგ მკითხველს ექნება უარყოფითი წარმოდგენა ჩვენს საბავშო წიგნების გამომცემლობაზე"-ო (იგულისხმება სახელმწიფო გამომცემლობა), ვითომც ჩვენ ვამბობდით, რომ „ერთი ორი კაცი მუშაობდეს ამ საქმეზე", რომ „მარტო ორი წიგნის გამოცემით ამოიწურება საბავშო წიგნების გამომცემლობის საქმიანობა", ვითომც „წიგნების გავრცელების საქმესაც ვუწუნებდით, როდესაც ვამბობთ, რომ ახლანდელი ბავშვობა ვერ სარგებლობს წიგნებით ისე, როგორც საჭიროაო" და სხ. დარწმუნებული ვართ, რომ თქვენ მოყვარულ ჩვენი განმარტების შემდეგ საყვედურს იდგილი აღარ ექნება, ვინაიდან იგი არის შედეგი მხოლოდ გაუგებრობისა.

მთავარი აზრი ჩვენი წერილის იმ ნაწილისა, რომელიც შეეხება საბავშო წიგნების გამომცემლობას, პირდაპირ და მკაფიოდ არის ნათქვამი: „საჭიროა საზოგადოებამაც (მიაქციეთ ყურადღება ამ სიტყვის დაბოლოებას) გაანძრიოს ხელი", ესე იგი მიიღოს მონაწილეობა საბავშო წიგნების გამოცემაში, ვინაიდან ვეუბნებით მას: **„არ შეიძლება ყველა წიგნების გამოცემა მოვახვიოთ თავზე სახელმწიფო გამომცემლობას, რომელიც ისედაც დატვირთულია აუარებელი საქმეებით"**.

თანამედროვე, ახალ სკოლაში ჩვენ ვცდილობთ მივაჩვიოთ ბავშვი პატარაობიდან საკუთარ ინიციატივას, უნარიანობას, თვითმოქმედებას, საკუთარ ძალებზე დაყრდნობას; ხოლო ასეთ მიმართულებას ვაძლევთ ბავშვის აღზრდას იმ მიზნით, რასაკვირველია, რომ მოზარდმა თაობამ შემდეგ ცხოვრებაშიაც გამოიჩინოს მეტი აქტივობა. ამის და მიხედვით ჩვენც მოვუწოდებდით საზოგადოებას საქმიანობისკენ.

ჩვენი სიტყვები „ერთი-ორი ადამიანის მუშაობა საბავშო წიგნების გამოცემაზე ვერას გახდებაო" ნათქვამია მაშინ, როდესაც ლაპარაკია არა სახელმწიფო გამომცემლობაზე, არამედ კერძო პირზე, მოქ. ან. წერეთლისაზე, რომელიც ცდილობს შექმნას საბავშო წიგნების გამომცემელი პატარა წრე. ამავე წრეს შეეხება ჩემი სიტყვებიც: „უკვე გამოსცეს ორი წიგნი" და არა სახელმწიფო გამომცემლობას, რომელის შესახებ კიდეც რომ მეთქვა, არავინ დაიჯერებდა, დანაშაულად გვითვლით შემდეგ ჩვენ სიტყვებსაც. „ახლანდელი ბავშვები წიგნებით

ვერ სარგებლობენ ისე, როგორც საჭიროა“, რადგან იფიქრეთ, რომ ვითომც ამით ვიწუნებდეთ წიგნების გავრცელების საქმესაც. ასეთი დასკვნაც, დარწმუნებული ვართ, გამოწვეულია გაუგებრობით. აღნიშნული სიტყვები აი რის შესახებ გვაქვს ნათქვამი: წარსული წლების „ჯეჯილ ნაკ დულებში“, ვამბობთ ჩვენ: „ბლომად მოიპოება საკითხავი მასალა, რომელიც დიდ სამსახურს გაუწევს ჩვენს სკოლას, ხელ-ახლა რომ გამოსულიყო პატარ-პატარა წიგნაკებად; ეხლანდელი ბავშობა კი მათით, ჟურნალების წინა გამოცემებით, ვერ სარგებლობს ისე, როგორც სასურველია“. განსხვავება, როგორც ხედავთ, დიდია.

სასურველია, რა თქმა უნდა, სახელმწიფო გამომცემლობამ თვითმოქმედება უფრო გააძლიეროს, საქმეში ჩაითრიოს ჩვენი ინტელიგენცია და შეთანხმებულის ძალით სასურველ დონეზე დააყენოს ეს დიდი საქმე.

X

სათეატრო მიმოხილვა

ჩოხატაურის თეატრში პირველად წარმოდგენა დაიდგა 1902 წ. კაცია ქლენტის შვილების მეთაურობით, ადგილობრივ ერთ კლასიან ხის შენობაში.

ამის შემდეგ დროგამოშვებით იდგმებოდა წარმოდგენები. მონაწილეობდნენ: ნინა ქანიშვილი, მარგარიტა ცინცაძე-თავართქილაძე, ვ ნერა ცინცაძე, ნინა სურგულაძე, გოგოლა შარაშიძე, თამარა კალანდაძე, კოლ. ქლენტი, სერგო ბოლქვაძე (რეჟისორი), ლადო ლამბაშიძე, დები ნამეტია და ინაიდა ბერძენიშვილები, გრ. კობიძე, ირაკლი გოგოლაძე, ნიკო ცნობაძე, ალ. ბარბაქაძე, პასიკო ბერძენიშვილი და სხვები.

შენობის უქონლობის გამო წარმოდგენები იმართებოდა უმთავრესათ სკოლის შენობაში და დიდ ფართე დუქნებშიც...

1909 წ. ჩოხატაურში პატარა წიგნის მაღაზია გახსნა სილ. თავართქილაძემ, რომლის გარშემო შემოკრბა ადგილობრივი ინტელიგენცია, დაარსეს უფასო წიგნთსაცავ-სამკითხველო პირველ დ მისივე—ს. თავართქილაძის წიგნის მაღაზიაში, ხოლო შემდეგ შეგროვილი ფულებით ააგეს საკმაოთ მოზრდილი თეატრი 1911 წ., რომ ლშიაც მოთავსებულია დღეს უფასო სამკითხველო და სასოფლო ბანკი.

ხსენებულ თეატრის აგებაში მხურვალე მონაწილეობას ღებულობდა აგრეთვე გრიგოლ თავდგირიძე.

ამ თეატრში ითამაშა განსვენებულმა ალექსი-მესხიშვილმა, რომელსაც დიდი ზეიმით გად უხადეს 30 წ იუბილე. ამ ბოლო დროს სისტემატიურად იდგმებოდა წარმოდგენები განსვენებული ნიკოლოზ სიხარულიძის (კ. გურიელი) რეჟისორობით.

ხალხი თავიდან ალმაცერად უყურებდა თეატრს; მოთამაშეებს „კომედიანტებს“ ეძახდა, მაგრამ დღეს სულ სხვა თვალით უცქერის მას და იცის, რომ თეატრი განათლების ტაძარია და საუკეთესო ცხოვრების სარკე.

ს.

—

ოზურგეთში თეატრი დიდი ხანია არსებობს, მაგრამ მისი მოუწყობლობის გამო რიგიან პიესების დადგმა ერთხელი იყო ზამთარში ხომ შეუძლებელი ხდებოდა რაიმე პიესის დადგმა ძლიერი სიცივის გამო. წელს სამაზრო ხელისუფლებამ მიაქცია ყურადღება, გაწმენდილო სათანადო თანხა და თეატრი შეკეთებულ იქნა. საუცხოვოდ მოწყობილია სცენა და დარბაზი. წარმოდგენების დროს თბება. ფარდა, დეკორაციები და სხვა მხატვრობა საგანგებოთ და ლამაზათ შესრულებულია მხატვრების ჰ გინის და მალაზონიას მიერ. დღეს ჩვენს სცენაზე თამამად შეიძლება რთულ და მხატვრულ პიესების დადგმა. მოწვეულია განახლებული დასი ადგილობრივ ძალებთან შეკავშირებით მსახიობ შალვა ბაქუაშვილის რეჟისორობით და ხელმძღვანელობით. დასში თანამშრომლობენ: ქ. ქ. ეს. გარნელი, გორდელი, ბაქუაშვილისა; ვაჟნი: შ. ბაქუაშვილი, ს. ამ. ხურციძე, ვ. სიმონიშვილი, ა. ღლონტი, აროშიძე; რეპერტუარი: „ციხის საიდუმლო“, „იმედის დაღუპვა“, „სტუმარ-მასპინძლობა“, „ოიდიპოს მეფე“, „სიმახინჯე“, „სამხედრო ბ ნაკში“, „სულელი“, „გუშინდელნი“, „გეგეჭკორი“, „№ 21 +“, „დანაშაულის“ და სხ. სეზონი გაიხსნა „ციხის საიდუმლო“-თი. პ ესის მხატვრულად დადგმამ და კარგათ თამაშმა დამსწრე საზოგადოებაზე ს ამო შთაბეჭდილება დასტოვა.

21 დეკემბერს დადგმულმა „სიმახინჯემ“ დაამტკიცა, რომ შ. ბაქუაშვილი ნამდვილი ხელოვანია, მასში არის ნიჭი და ენერგია, რითაც შესძლებს დაიმსახუროს მშრომელთა ნდობა და პატივისცემა.

ვალიაძე.

წვრილი ამბები

ჟურ. „თეატრ და ცხოვრება“ ს 15 წ. არსებობის შესრულების (იანვარის 2) გამო სხვადასხვა კუთხიდან მოგვდის მოსალოცი დეპეშები და წერილები. ყველა ეს დაიბეჭდება საიუბილეო ნომერში.

საიუბილეო ნომერი ჟურ. „თ. ც.“ ამ მოკლე ხანში გამოვა.

შეცდომის გასწორება. „თ. დ.“ № 20 (23) წერილში „როგორ დაიკარგა ეგ. ნინოშვილი“ დასაწყისში დაბეჭდილია „1924 წ“ უნდა იყოს: 1894 წ.

დაიკარგა ხელთნაწერი პიესა „პატივისათვის“, დრამა სამ მოქმედებად ლ. ბელმონტისა, თარგმანი ილია ფერაძ სა. პიესაში გამოხატულია ინტელიგენტთა ცხოვრება. თვისი შინაარსით და მთავარი იდეით პიესა გმობს თანამედროვე ცრუმორწმუნეობას ქორწინების შესახებ. მასში ბრალმდებელის დახასიათება საუცხოვოდ გამოხატულია... პიესაში აქვს ადგილი აგრეთვე მდაბიო წრის შვილთა ცხოვრებასაც. მპოვნელს ვსთხოვთ „თ. და ც.“ რედაქციაში შემოიტანოს.

ხელმძღვანელი: კოლეგია.
რედაქტორ გამომცემელი: იოსებ იმედაშვილი.

სტამბა გაზეთ „ზარია ვოსტოკა“-სი საშა წულ. ქ. № 4. ტირაჟი 1500 ც. | მთავლიტი № 2289.

სათეატრო კალენდარი

1924-25 წლის სეზონი

თვე და რიცხვი	დ ღ ე	რუსთაველის თეატრი	საოპერო თეატრი	წითელი თეატრი	პლეხანოვის თეატრი	მუშათა ცენტრ. კლუბი
იანვარი. 4	კვირა	ცხვრის წყარო	მასწ. ყრილობა		ელეონორა	
5	ორშაბათი				Юбилей Леонтиева	
6	სამშაბათი	უქმე დღე	უქმი დღე		მოლაპარაკე კინო	
7	ოთხშაბათი	უქმე დღე	იმედის დაღუპვა		აბესალომ და ეთერი	
8	ხუთშაბათი	გმირი	Демон.		მოლაპარაკე კინო	
9	პარასკევი	ოათრული	Пророк.		პარტიული დღე	
10	შაბათი	მალშტრემ			ჩაროვის იუბილეი	
11	კვირა	მზის დაბნელება			დანგრეული კოშკი	

კინო-სურათი

„ქარიშხალის წინა დღეებში“

8 ნაწილად.

საქართველოს სოც. უსრ. კომისარიატის გამოცემა

დადგმა კოტე მარჯანიშვილის დადგმა

იანვრის 10-დან ნაჩვენები იქნება

კინო-თეატრ აისში

(ტფილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის პირველ დარბაზში).

1—1